

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

**Yaxşılıq edin! Həqiqətən,
Allah yaxşılıq edənləri sevir.**

Baqara, 195

Sən öz Rəbinin hökmünə səbr et!
Şübhəsiz ki, sən Bizim gözüməzün
önündəsən. (himayəmiz altındasan)

Tur, 48

﴿وَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا﴾

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ﴾

**Siz harada olsanız belə,
O sizinlədir.**

Hacclı, 4

أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ

**Məgər bilmir ki, Allah
(onun bütün əməllərini) görür?!**

Ələq, 14

وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ

**Kim Allaha təvəkkül etsə,
(Allah) ona kifayət edər.**

Talaq, 3

﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾

**Kim Allahdan qorxsa,
Allah ona (hər çətinlikdən)
bir çıxış yolu əta edər.**

Talaq, 2

وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

**Və ona təsəvvürünə gətirmədiyi
bir yerdən ruzi bəxş edər.**

Talaq, 3

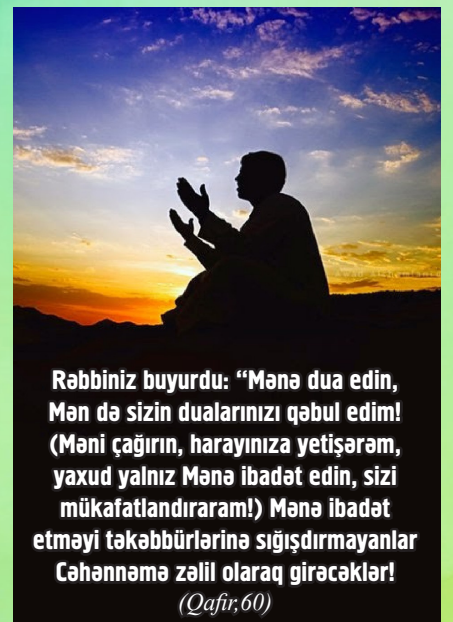
اللَّهُ يَنْجِيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ

**Sizi ondan xilas edən və
hər bir qəmdən qurtaran Allahdır**

Ənam, 64

Rəbbiniz buyurdu: "Mənə dua edin,
Mən də sizin dualarınızı qəbul edim!
(Məni çağırın, harayınıza yetişərəm,
yaxud yalnız Mənə ibadət edin, sizi
mükafatlandıraram!) Mənə ibadət
etməyi təkəbbürlərinə sığışdırmayanlar
Cəhənnəmə zəlil olaraq girəcəklər!
(Qafir, 60)

XANIM ZƏHRA (S.Ə.) İSMƏT NÜMUNƏSİ

**Fatimə (s.ə.) mələklər
aləmi ilə əlaqədə olmaqla
yanaşı, qeybi ruzilərdən
də faydalanırdı.
İlahi yaxınlıq və qeybi
ruzilər Fatimə (s.ə.)
ibadətini təcəllası idi.**

Besətdən (İslam Peyğəmbəri (s.ə.) peyğəmbərliyə çatandan) beş il sonra Cəmədiüs-sani ayının 20-də qeybi ruzilərin bəhrəsi yer üzündə təcəlli etdi. Zəhra ulduzu doğuldu. Mühəmməd (s.ə.) və Xədicə (s.ə.) evi Fatimənin (s.ə.) nuru ilə işıqlandı. Həzrət Peyğəmbər (s.ə.) buyurur: «Meraca getdiyim zaman Cəbrail (ə) məni behiştə daxil edəndə behişt xurmalarından daddım. Meyvələr nütfəyə döndü. Yerə qayıtdıqdan sonra Xədicə ilə yaxınlıq etdim və Fatimənin nütfəsi yağruldu. Fatimə insan simasında bir huridir. Behişt qoxusu arzulayanda, onu Fatimədən alıram.»

Bəli, Fatimə (s.ə.) behişt meyvələrinin şirəsidir. Orada meyvələrin qəbulu, burada Fatimənin yaranışı! Həzrət Peyğəmbərin (s.ə.) qeybi və ilahi elm və maarifə olduğu həssas bir dövrdə Zəhranın (s.ə.) nütfəsi yağrulur.

Pak və oxşarsız atadan, pakizə bir anadan bir körpə dünyaya gəldi ki, aləmi sahilsiz kamillik dəryasında qər qəttdi. Qısa və bərəkətli ömrü bəşəriyyəti təəccüb və heyretə gətirdi. Əgər mələklər insan xilqətinin əsrarından xəbərdar olsaydılar, bilsəydilər ki, Adəm nəslindən belə bir əxlaqi fəzilətli, ilahi sifətli insan ərsəyə gələcək, ilahi məhzərdə «Adəmi nə üçün yaratdın?» deyə sual verməzdilər. («Bəqərə» surəsi, ayə 30). Çünki mələklər insan deyildikdə, yalnız günahkar və fəsad törədən adamları təsəvvür edirdilər. Onlar insanın Fatimə kimi uca məqamından xəbərsiz idilər.

FATİMƏ (S.Ə.) NECƏ DOĞULDU?

Fatimə anasının bətnində olan vaxtlarda anası ilə danışırdı. Xədicə bu məsələni həzrət Peyğəmbərdən

(s.ə.) gizlətsə də, bir gün Həzrət otağa daxil olanda Xədicənin kiminləsə danışdığını gördü. Peyğəmbərin (s) sualı qarşısında Xədicə məsələni açdı. Həzrət (s.ə.) buyurdu: «Cəbrail mənə xəbər verib ki, bu körpə, qızıdır və mənim nəslim onun vasitəsilə davam edəcək. O, imamların, mənim canişinlərimin anası olacaq.»

Hamiləlik dövrü başa çatıb doğum məqamı yaxınlaşdıqda, Xədicə bəzi Qureyş qadınlarından kömək istədi. Amma müsbət cavab almadı. Bu onu kədərləndirdi. Bu vaxt Xədicə dörd qadın müşahidə etdi. Onlardan biri dedi: «Biz sənə bacılarınıq – Sarə, Asya, Məryəm, Gülsüm (Musanın (ə) bacısı). Allah bizi sənə yardım üçün göndərib.» Bəli, dünyanın ən pak qadınları Xədicəyə yardıma gəldi.

Əlində teştlər, “Kovsər” suyu ilə dolu qablar on huri otağa daxil oldu. Fatiməni (s.ə.) “Kovsər” suyunda çimirib, ağ və ətirli parçalara bürüdülər. Zəhra dilə gəlib “şəhadət kəlmələri”ni dedi: **«Şəhadət verirəm ki, bir Allahdan başqa məbud yoxdur və atam Onun peyğəmbəridir.»**

Fatimə (s.ə.) belə doğuldu. Bir günəş doğdu ki, bütün dünyanı nura boyadı və heç zaman qürub etməyəcək.

İmam Sadiqdən (ə) nəql olunur ki, Allah yanında Fatimənin doqquz adı vardır: **«Fatimə, Siddiqə, Mübarəkə, Tahirə, Zəkiyyə, Raziyyə, Rəziyyə, Mühəddəsə və Zəhra.»**

HƏZRƏT FATİMƏNİN (S.Ə.) BƏZİ FƏZİLƏTLƏRİ

1. FATİMƏ (S.Ə.) MEHRABDA

Həzrət Fatimənin (s.ə.) iman və ibadəti haqqında müxtəlif rəvayətlər nəql olunub. «Biharul-əнвар» kitabında belə nəql olunur: “Fatimə xalqın ən çox ibadət edəni idi. Çox vaxt gecəni sübhədək oyaq qalar, namaz qılardı.” İmam Həsəndən (ə) nəql olunub ki, anamı sübhədək namaz halında gördüm. Başqaları üçün dua edərdi. Soruşdum ki, özün üçün niyə dua etməsən? Buyurdu ki, əvvəl qonşu, sonra isə öz evin!

2. FATİMƏNİN (S.Ə.) İXLAS VƏ İSARI

Həzrət Fatimənin (s.ə.) övladları Həsən (ə) və Hüseyin (ə) xəstələndilər. Həzrət Peyğəmbər (s.ə.) Fatimənin (s.ə.) evində idi. Həzrət buyurdu ki, onların şəfası üçün nəzr edin. Əli (ə) və Fatimə (s.ə.) nəzr etdilər ki, övladları sağalanda üç gün oruc tutsunlar. Allah-Taala onlara şəfa verdi. Nəzrə görə, oruc tutmalı idilər. Həsən, Hüseyin və xidmətçi Fizzə də onlara qoşuldular. Birinci gün başa çatdı. İftar üçün Fatimə (s.ə.) beş çörək hazırlamışdı. İftar zamanı bir miskin qapını döyüb kömək istədi. Əvvəlcə Əli (ə), sonra

Fatimə (s.ə.), daha sonra Həsən, Hüseyin (ə) və Fizzə öz çörək paylarını miskinə verdilər. Səhəri gün nəzrə görə oruc tutdular. Yenə iftar vaxtı bir yetim qapını döydü və yardım istədi. Əvvəlki günün əhvalatı yenə təkrar oldu, beş çörəyin beşini də yetimə verdilər və su ilə oruclarını açdılar. Üçüncü günün orucunu tutdular! İftar vaxtı bir əsir gəlib kömək istədi. Yenə öz çörəklərini əsirə verdilər. Beləcə, Peyğəmbər ailəsi öz orucunu ac qarın, solğun çöhrə ilə başa vurdu!

Allah-Taala vəhy ailəsinin xalisliyini, isar və fədakarlığını tərifləmiş, onların şəninə Quranda ayələr nazil etmişdir, onları başqalarına nümunə seçmişdir. İnsanlar bu ailəyə, «ürvətül-vüsqaya» (qırılmaz ipə) bağlanmaqla zülmət quyularından azadlığa çıxmalıdırlar. «Dəhr» surəsində buyrulur: «Onlar özləri yemək istədikləri halda yeməyi yoxsula, yetimə və əsirə yedizdirdilər.»

3. FATİMƏNİN (S.Ə.) MƏLƏKLƏRLƏ SÖHBƏTİ

Həzrət Fatimə (s.ə.) vilayət məqamına malik olmaqla qeyb aləmi ilə əlaqədə olan kamil insanlardandır. Mələklər ona nazil olub, söhbət etdilər və onu ilahi biliklərlə maarifləndirdilər. Bu səbəbdən də, Fatimə (s.ə.) «Mühəddəsə» (Mələklərin danışdığı şəxs) adlandırılıb. Həzrət Peyğəmbərdən (s.ə.) nəql olunub ki, «Fatimə (s.ə.) dünya qadınlarının bəhrəsidir. İbadət mehrabında dayanarkən müqərrəb mələklərdən yetmiş mini nazil olub, onunla danışarlar. Allah Fatiməni seçdi, pakladı və ona üstünlük verdi.» («Biharul-əнвар», 43-cü cild.)

Fatimə (s.ə.) mələklər aləmi ilə əlaqədə olmaqla yanaşı, qeybi ruzilərdən də faydalanırdı. İlahi yaxınlıq və qeybi ruzilər Fatimə (s.ə.) ibadətinin təcəllası idi.

4. FATİMƏNİN (S.Ə.) İSMƏTİ

Qurani-Kərim həzrət Fatiməni (s.ə.) məsum bilir. O, əsrlər boyu bütün insanlara, xüsusilə, qadınlara nümunə olmuşdur. Allah-Taala mübarək «Təthir» ayəsi ilə bəşəriyyətin əlinə Əhli-beytin ismətinə təsdiq edən sənəd vermişdir: **«Allah siz Əhli-beytdən hər növ çirkinliyi yox etmək, sizi paklamaq istəyir.»** («Əhzab» surəsi, ayə 33.)

Şərif ayə Əhli-beyti bütün nöqsanlardan pak bilir. İsmət yolu hamı üçün açıq olsa da, sübhan Allah Əhli-beytin qəti şəkildə ismət əhli olduğunu imzalayır. Bu fəzilət ev əhli və səhabələrdən kimsəyə aid deyildir. Çünki nəql edilmiş şiə və sünni rəvayətlərinə görə, ayə Əli, Fatimə və onların övladlarına şamil edilir.

Ustad Həbibullah Əhmədinin **“İslamda nümunəvi qadınlar”** kitabından iqtibas edilmişdir.

BESƏT

hidayət və rəhmətdi

7-ci əsrdə, Ərəbistandayıq. Buranın insanların necə olduğunu bilmək istəyirik.

İstinad edə biləcəyimiz ən mötəbər mənbə olan Qurani-Kərimə üz tuturuq və o, bizə buranın əksər insanının "açıq-aşkar azgınlıq içərisində olduğunu" ("Cümə" surəsi, 2) xəbər verir, İslamdan öncə insanların "od uçurumunun astanasında olduqlarını" ("Ali-İmran", 103) bildirir.

İndi elə bir yerdəyik ki, insanlar pərəstiş etmək kimi fitri qabiliyyətlərini ən aliyə deyil, özlərinin yaratdıqları bütlərə bəndəçilik etməklə həyata keçirirlər. Onların qəribə əxlaqı var. Qeyrət, şücaət və mərdliyi tərifləsələr də, şücaəti daha çox qan tökmək və adam öldürməkdə, qeyrəti qız uşaqlarını torpağa diri-diri basdırmaqda, mərdliyi isə öz qəbilələrindən olan şəxsə kömək etməkdə - istər o haqlı olsun, istər haqsız – görürlər. Burada insanlar bizim yeməyəcəyimiz şeyləri (kərtənkələ kimi) yeyirlər, çirkab sular içirlər. Onlar içkiyə aludə olublar, qumar, sələm, insanları əsir götürmək, vəhşilik və qarət adı hala çevrilib.

Əgər indi insanlar birdən içərisində olduqları çərçivələri yara bilsələr və ya onları başqa cür yaşamağa qoymayan düşüncə buxovlarını açsalar, öz hallarını görüb dəhşətə gələrlər.

İndi elə bir dövrdür ki, insan insanlıq müstəvisində durmadan geriye doğru hərəkət edir.

İnsan onu varlıq aləmində bütün yaradılmışlardan üstün edən istedadından qəflət edir. Seçim edə bildiyi halda, iradə edib onu təkamül etməyə qoymayan düşüncə buxovlarını açsalar, qəflət edir.

O, əslində elə də bilər ki, şücaət, qeyrət və mərdlik,

eləcə də digər əxlaqi keyfiyyətlər onu içərisində olduğu alçaq haldan, zəlalətdən çıxarsın və o, mələkut aləminə ucalсын.

İndi insanın etdiyi qəflətdən çıxmağa, həqiqəti bilməyə ehtiyacı var və bu ehtiyac özünün ən yüksək nöqtəsindədir.

Miladın 611-ci ili. Rəcəb ayının 27-dir. İbadət etdiyi Hira mağarasında Cəbrail mələk (ə) Həzrət Muhəmmədə (s) onun peyğəmbərlik missiyasının başlaması haqda xəbər verir.

Besət, yəni Həzrət Muhəmmədin (s) peyğəmbərliyə vəzifələndirilməsi baş verir.

Həzrət Muhəmməd (s) özü ilə qəlbində İslamı gətirir.

Tək olan Allaha iman gətirmək çoxlu sayda bütlərə pərəstiş etməkdən fərqlidir. Təkallahlılıq düşüncəsi ilə insanlar ardınca olduqları saysız-hesabsız qarışıq fikir və düşüncələrini (buna zənn və güman da deyə bilərik) bir kənara qoyurlar, adət etdikləri düşüncə tərzindən çıxıb fərqli düşünməyə, sadəcə düşünməyə başlayırlar. Onların istedadının "qabı" olan qəlblərində bir oyanış baş verir.

İnsanlar indi özlərini kənardan daha yaxşı müşahidə edirlər və acınacaqlı durumlarını görürlər.

Bundan sonra onların həyat və yaşayışında istinad

edə biləcəyi mükəmməl və əzəmətli mənbə - Qurani-Kərim var. Həzrət Peyğəmbər (s) hər an onu yüksək mərifətlə daşıyır. Onun bütün əməl və davranışlarında Uca Allahın razılığı təzahür edir. Bu, o qədər gözəl, yəni insan fitrətinə uyğun baş verir ki, insanlar bu yüksək əxlaqi dərk etməkdə, mənimsəməkdə çətinlik çəkmirlər.

Quran-Kərimdəki mərifətləri başa düşməyə kömək edir Həzrət Rəsulallah (s). ("Cümə" surəsi, 2)

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur ki, o, ali əxlaqları tamamlamaq, kamilləşdirmək üçün məbus olmuşdur.

Peyğəmbərimiz (s) bizi başa salır ki, insan öz həyatının bütün sahələrində - istər fərdi olsun, istər ictimai – ona məxsus olan potensialı, istedadı ilə hərəkət etməlidir.

İnstinktiv, necə gəldi davranmaq, yaşamaq insan üçün deyil. İnsan əxlaqdan bir an da olsa belə, qəflət etməməlidir. Çünki məhz əxlaq insanı insan edəndir. Əxlaqi nəzərə alan həyat – seçimli və iradəvi həyatdır və bu da, öz növbəsində, insanın axtarışında olduğu azadlığın əsasını təşkil edir.

İslam dini insanı əməllərində, davranışlarında qəflət etməməyə çağırır. Hər bir əməli yerinə yetirərkən onun etiket olmamasına xüsusi diqqət verməsini istəyir. Etika xatirinə edilmiş əməl yalnız zahiri gözəlliyə malikdir, əxlaqi əməlin əsasını təşkil edən daxili və ya batini gözəlliyini əldən vermişdir.

Əməlin necə gəldi həyata keçirilməsi onun instinktiv olması deməkdir ki, bunu başqa məxluqlar, məsələn heyvanlar da edə bilər. İnstinktiv edilmiş əməllər insanın öz istəyidir, dəyər yükünə malik deyildir. Əməli, davranışı dəyərli, əxlaqlı edən – onun Allah razılığı üçün edilməsidir.

Allah razılığının nə olmasını biz İslam dini vasitəsi ilə öyrənə bilərik. İslam dini bu barədə ən mükəmməl və mütərəqqi bilikləri bizə çatdırır.

Allah razılığı üzrə yaşamadıqda, insan olduğu yerdə qala bilmir; o, aşağıya, alçaq hala doğru hərəkət edir. Qurani-Kərimə görə, insan bu halda heyvandan da aşağı səviyyəyə enə bilər.

Məbəs günü bizə ona görə əhəmiyyətlidir ki, bu gündə insana öz potensialını bilmək, öz istedadını kəşf etmək, özünü tanımaq imkanı verilmişdir. Bu gündə Allah insanların özündən seçdiyi bir nümayəndənin, rəhmət İmamının qəlbi və köməyi ilə digər insanlara rəhmət nəzəri etmiş və izzət bəxş etmişdir.

Bu bayram hər birimizə mübarək olsun!

Ülviyyə Badal

MÜSƏLMANIN MÜSƏLMAN ÜZƏRİNDƏ OLAN 30 HAQQI

Müsəlmanların bir-birinin üzərində haqları vardır. Həzrət Peyğəmbər (s) bizləri bu haqların 30-u ilə tanış etmişdir ki, onlara nəzər salaq:

1. Onun xətdərini bağışlamaq.
2. Giritər olan zaman onunla mehriban olmaq.
3. Şəxsi sirtini saxlamaq.
4. Eyiblərini aradan qaldırmaq.
5. Üzrünü qəbul etmək.
6. Pisliklərini inkar etmək və onun qeybətini edənlər qarşısında onu müdafiə etmək.
7. Dostluğunu qorumaq.
8. Davamlı olaraq ona nəsihət vermək və onun xeyrixahı olmaq.
9. Əhdini sındırmamaq və əhdinə vəfa etmək.
10. Xəstə olan zaman onu ziyarət etmək.
11. Cənazə mərasiminə getmək.
12. Dəvətini qəbul etmək.
13. Hədiyyəsini qəbul etmək.
14. Verdiyi hədiyyənin əvəzini vermək.
15. Ehsan edən zaman ona təşəkkür etmək.
16. Onun üçün yaxşı yoldaş olmaq.
17. Onun namusunu öz namusu kimi qorumaq.
18. Ehtiyaclarını aradan qaldırmaq.
19. Çətinliklərinin həll olması üçün şəfaətçi olmaq.
20. Asqıran zaman onun üçün salamatlıq istəmək.
21. İtiriyini tapmaq.
22. Salamına cavab vermək.
23. Sözlərini yaxşı hesab etmək.
24. Mükafatını yaxşı vermək.
25. Andlarını təsdiq etmək.
26. Onu sevmək və onunla düşmənçilik etməmək.
27. Ona zalım olsa da, məzlum olsa da yardım etmək. Zalıma yardım etmək o deməkdir ki, onu zülmündən saxlasın. Məzluma yardım etmək o deməkdir ki, ona haqqını almaqda kömək etmək.
28. Onu çətinliklər zamanı tək qoymamaq.
29. Yaxşılıqlardan o şeyi ki, özü üçün istəyər, onun üçün də istəmək.
30. Pislikdən o şeyi ki, özü üçün istəmir, onun üçün də istəməmək.

Həzrət Rəsuli-Əkrəm (s) sonda buyurur: "Əgər mömin bu haqlardan birinə əməl etməzsə, Qiyamət günü haqq sahibi haqqını ondan istəyər".

Allah Təala bizlərə bu haqlara riayət etmək tofiqatını nəsib etsin!

Hazırladı: *Məşhadi Xanım*

İSLAM ƏXLAQI

müasir psixologiyanın çiçəklənməsi üçün yeganə çıxış yoludur

Bildiyimiz kimi İslam dini əxlaq bölməsinə çox geniş dəyər vermişdir. Bəlkə də İslamın nəyi varsa, elə insanın kamala çatması istiqamətindədir. İslam Peyğəmbərinin (s) “Mən əxlaqı dəyərləri və fəzilətləri kamilləşdirmək üçün peyğəmbərliyə seçilmişəm” kimi kəlamı və ya “Məgər din sevgidən başqa bir şeydirmi?” sloqanı təsadüfi və ya ikinci dərəcəli bir şey deyil. Bəlkə də ən ümdə gedən və hədəf kimi bəirlənən nöqtədir.

Dediyimiz kimi, özünü mənəvi kamalata çatdırma bilməyən kəsin etdiyi hər bir əməl fəsaddan başqa bir şey olmayacaq. Axi, kamillik dadını duymayan kəs, İslamın kamal sifətlərini necə anlada bilər? Misal üçün, həyatında heç bir zaman dəniz görməyən, ona toxunmayan, hətta bu dənizə baş vurmayan kəs o dənizi necə təsvir edə bilər?!

Son zamanlar İslamda yeni oyanış dövrü gedir. Çünki mövcud dünyamızda kiber-hücumlara, psixoloji təzyiqlərə məruz qalmış İslam ümməti bu bəlalardan qurtulmaq istəyir. İndiyə qədər hansı səmtədən İslam baş qaldırmaq istəmişsə, düşmən çomağını hazır vəziyyətdə əldə saxlayaraq, o nöqtəni zərərsizləşdirmək istəmişdir. Lakin, İlahi nəzarət altında olan bəşəri din məğlubedilməzlər siyahısındadır.

İslamın bir neçə sahələri üstündə durmadan araşdırmalar və cərəyan edilən məfkurəyə qarşı olan alternativləri üzrə tədqiqatlar aparılır. Bu belə də olmalıdır. Qərb psixologiyasını oxuyan kəslər yaxşı anlayırlar ki, bu psixologiya insanın eşq bardağını doldurmaqda acizdir. Sadəcə olaraq Qərb nümayəndələrinin bu boşluğun doldurulması üçün Şərq, ən əsası İslam çeşməsinə baş vurduğu dönmədə, bəzən biz bundan qafil oluruq.

Araşdırılması zəruri məsələlərdən biri də İslam əxlaqıdır. Bəli, İslam əxlaqı kifayət qədər araşdırılmış bir mövzudur, dediyimiz isə, onun müasir Psixologiya elminə verə biləcəyi dəyərlərdir. İslam əxlaqı bu gün psixologiya, özünü inkişafetdirmə, uğur qazanma və s. cəhətlərdə insanın kamala çatmasında yeganə çıxış yoludur. Odur ki, mütəxəssislər bu istiqamətdə qafil olmamalıdırlar.

Mən deyərdim ki, bu proses yavaş-yavaş getməkdədir. Bir çox mütəxəssislər bunun üstündə tədqiqat aparırlar. Xalqın yeganə ümid, etibar etdiyi nöqtə ruhaniyyətdir. Bəli, ruhaniyyət. İnsanın ruhu üzrə mütəxəssis həkim. Ən çətin peşə. O peşə ki, əziz Peyğəmbərimiz (s) bu ixtisası bizə əmanət vermişdir. Bu ixtisas xalqın ümidvar olacağı, pənahgah qərar verilmiş yeganə yeri olmalıdır.

Buna görə də, insanlar özlərini və sirlərinin məxfi qalacağı, psixoloji sarsıntıları rahat şəkildə izah edəcəklərinə dair xəticəm olmalıdırlar. Onlara düzgün yol və sağalma “dərmanları” sunulmalıdır. Zülmətdən nura çıxarılması yolunda ruhaniyyət böyük səy göstərməlidir. Bu haqda seminarlar keçirilməli, mühazirələr oxunmalıdır. Camaata dərdi (filan əməl haramdır, filan əməl vacib) söyləyərkən, dərdə bulaşmış insanlara bu çirkəbdən çıxarılmasına dair ümid verilməli və həlli yolları göstərilməlidir.

Bəli, insanın motivasiyası, uğur qazanması, tanınması yollarını məhz İslam daha kamil anlatmışdır. Məhz İslam kamal sifətləri, insanın son mənzilini və həyatda istiqamətlənməsi zəruri olan hədəfi ona bəyan etmişdir. Elə isə, İslam əxlaqı müasir psixologiyanın zənginləşdirilməsində yeganə və tək olan bir mücəvhərdir.

Fərid Abdullah

DÜNYANIN ƏN TƏHLÜKƏLİ “ALZHEIMER”İ

UNUTQANLIQ XƏSTƏLİYİ

Bəşərin düşar olduğu ən təhlükəli xəstəliklərdən biri “alzheimer” xəstəliyidir. Bu xəstəlik bəzi beyin hüceyrələrinin məhv olması ilə nəticələnən, dəqiq səbəbləri bilinməyən nevroloji bir xəstəlikdir. Xəstəlik klinik olaraq incələnən zaman yaddaşın nəzərə çarpacaq dərəcədə pozulması, beynin günbəgün yaddaş funksiyasını itirməsi, başqa sözlə, unutqanlıqla qarşımıza çıxır, insanın ruhu, psixologiyası ilə birbaşa əlaqəlidir. Biz insanlar cismani xəstəliyə dərhal reaksiya veriksə, ruhi-psixoloji xəstəliklərin müalicəsinə elə də önəm vermirik. Zahiri gözəlliyimizə əhəmiyyət verdiyimiz qədər, ruhumuzun gözəlliyini də diqqət mərkəzində saxlasaydıq, dünya və axirətimiz ilahi rəngə boyanar, səadət və xoşbəxtlik arzularımız çin olardı!

ALLAH-TAALANI UNUTMAQ

Unutqanlıqın ən pis növü Yaradan Allahı unutmaktır. Bu növ xəstəliyə tutulan insan şeytani və nəfsani, maddi və dünyəvi istəklərinə çatmaq üçün hər bir işə əl atmaqdan çəkinmir. Bu xəstəlik növünün mənşə və səbəblərinə nəzər yetirdikdə, aşağıdakı mətləblər diqqəti özünə cəlb edir:

1. Dünya düşkünlüyü:

Allah-Taalanın nurlu kəlamları və Quran ayələrində dünya düşkünlüyü, var-dövlətə bağlılıq, rahatlıq və eys-ışrət Allah-Taalanı və xoşbəxt həyat tərzini unuduran əsas amillərdən biridir. Adətən, maddi və dünyəvi ləzzətlərə çatmaq düşüncəsi ilə yaşayanlar istər-istəməz mənəviyyəti və ruhi parametrləri ilə birbaşa əlaqəli olan işləri unudur. “Zümər” surəsinin 8-ci ayəsində buyrulur:

“İnsana bir zərər toxunduqda, tövbə edərək Rəbbinə yalvarar. Sonra (Allah Öz) dərğahından ona bir nemət əta etsə, əvvəlcə kimə dua etmiş olduğunu unudar və (xalqı) Allah yolundan azdırmaq üçün Ona şəriklər qoşar. (Ey Peyğəmbər!) De: “Hələ küfrünlə bir müddət dövrən sür. Şübhəsiz ki, sən cəhənnəm əhlindənsən!”

“Munafiqun” surəsinin 9-cu ayəsində də belə buyrulur:

“Ey iman gətirənlər! Nə mal-dövlətiniz, nə də övladınız sizi Allahın zikrindən yayındırmasın! Hər kəs bunu etsə (Allahı yada salmasa), belələri əsl ziyana uğrayanlardır.”

2. Şeytan:

Qurani-Kərimin müxtəlif ayələrində insana Allah-Taalanı unuduran ən mühüm amillərdən biri kimi “şeytan” göstərilir. “Mucadilə” surəsinin 19-cu ayəsində buyrulur:

“Şeytan onlara hakim olmuş və Allahı zikr etməyi onlara unutturmuşdur. Onlar şeytanın ordusudurlar. Bilin ki, şeytanın ordusu – məhz onlar ziyana uğrayanlardır!”

3. Günah və çirkin işlər:

Günah zəhərli xasiyyətinə görə insanın ruhu və psixologiyasına təsir göstərərək, insana öncəki inanclarını unutturur və həmin inancları həyatda gerçəkləşdirməkdən çəkindirir. “Rum” surəsinin 10-cu ayəsində buyrulur:

“Sonra da Allahın ayələrini yalan hesab edib onları istehza etməklə pis iş görənlərin aqibəti lap pis oldu!”

ALLAHI UNUTMAĞIN ACI NƏTİCƏSİ

1. Qəfildən gələn ilahi əzab:

“Ənam” surəsinin 44-cü ayəsində buyrulur:

“(Kafirlərə) edilmiş xəbərdarlığı unutduqları zaman (küfrlərini daha da artırmaq məqsədilə) hər şeyin (bütün nemətlərin) qapılarını onların üzünə açdıq. (Kafirlər) özlərinə verilən nemətlərə sevindikləri vaxt onları qəflətən yaxaladıq və onlar (hər şeydən) məhrum oldular.”

2. Şeytanla yoldaşlıq:

Həyatda Allahı yaddan çıxarmağın ən çətin və acı nəticəsi Allahın dərgahından qovulmuş və Onun lənətinə gəlmiş varlıqla – şeytanla dostluq və yoldaşlıqdır. Təbii ki, bu sayaq yoldaşlığın sonu ilahi əzaba düşər olmaqdır. “Zuxruf” surəsinin 36-cı ayəsində şeytanla yoldaşlıq insanı Allahdan yayındıran bir amil kimi göstərilir və buyrulur:

“Hər kəs rəhman Allahın zikrindən boyun qaçırsa, Biz ona şeytani ürcah edərək və onun (şeytanın) yaxın

dostu olar.”

3. İlahi rəhmətdən məhrumluq, dünya və axirətdə kor olmaq:

İlahi lütf və mərhəmətdən məhrumluq dünya həyatında Yaradan Allahı yaddan çıxarmağın acı nəticələrindən biridir. “Taha” surəsinin 124-cü ayəsində buyrulur:

“Hər kəs Mənim “zikr”imdən üz döndərsə, güzəranı daralar və Biz qiyamət günü onu məhşərə kor olaraq gətirərik!”

Əmirəlmöminin Əli (ə) bu haqda buyurur:

“Hər kim Allah-Taalanı unutsa, Allah-Taala da ona nəfsini unutturur və qəlbini kor edər.” (“Təsni fu qurəril-hikəm və durəril-kəlim”, səh.190, hədis 3666.)

Bir sözlə, Yaradan Allahı unutmaq ən təhlükəli ruhi-psixoloji bir xəstəlikdir və Quran ayələrinə əsasən, dünyaya bağlılıq, şeytani qurğulara aldanmaq və günah batlağına girmək bu xəstəliyin əsas amilləridir. Allahdan istəyirik ki, bizi Özünün müti bəndələrindən qərar versin!

Rza Şükürlü

HARAM RUZİ İNSANIN ÖVLADINA NƏ KİMİ TƏSİR EDİR?

Dini maarifə əsasən, mal və ruzinin insan ruhuna və canına təsiri vardır. O kəs ki, Allah deyən kimi yaşamaq istəyir – gərək ruzisini də halal yolla əldə etsin. Əks halda cəmiyyət süqut edər və haramzadələrin sayı artar.

İmam Cəfər Sadiqin (ə) nəzərinə görə, haram malın insanın övladına və gələcək nəslinə mənfi təsirləri vardır. Həzrət (ə) buyurur: “Haram qazancın təsiri övladda və nəsilə zahir olar”.

Bu səbəbdəndir ki, Quran ayələri insanları halal ruzi qazanmağa dəvət edir və haram ruzini qadağan edir. “Ey iman gətirənlər, Allahdan qorxun və əgər imanınız varsa, sələmin qalanından (sərmayədən artıq aldığınız miqdardan) əl çəkin.

Və əgər belə etməsəniz (və sələmçiliyi davam etdirsəniz), onda Allah və Onun Peyğəmbəri tərəfindən olan müharibəyə yəqin edin (yəqin bilin ki, belə bir müharibə sizə üz tutacaqdır, haqq hökumət və ya partlayış həddinə çatmış cəmiyyət onu sizdən geri alacaqdır). Tövbə etsəniz isə, sərmayələriniz özünüzdür (aldığınız faizi geri qaytarın ki, belə olan surətdə) nə zülm edərsiniz, nə də zülmə məruz qalarsınız”. (“Bəqərə” 278-279).

Allah Təala buyurur ki, insanın iman və təqvasının halal ruziyə təsiri vardır. “Əgər şəhər və kəndlərin əhalisi iman gətirsəydilər və təqvalı olsaydılar, şübhəsiz göydən və yerdən onların üzünə bərəkətlər (in qapılarını) açardırıq. Lakin onlar (Bizim ayələrimizi) təkzib etdilər. Belə olduqda onları əldə etdiklərinin cəzası olaraq yaxaladıq”. (“Əraf” 96).

İmam Sadiq (ə) halal ruzi barəsində buyurur: “O kəs ki, halal ruzi dalınca gününü yorulmuş və əldən düşmüş keçirərsə, gecəni günahları bağışlanmış halda keçirər”.

Həzrət Peyğəmbər (s) buyurur: “O zaman ki, insan halal ruzi yeyər, başının üstündə mələk hazır olar və onun üçün bağışlanma istəyər o zamana qədər ki, yeməkdən ayrılır”. (Beytutə)

Beləliklə deyə bilərik ki, Allah insanlar üçün xüsusi qanunlar təyin etmişdir ki, onlardan biri də halal ruzi qazanmaqdır. Əgər bəndə halal ruzi ardınca olarsa, Allah günahlarını bağışlayar və onu behiştində sakit edər. Əks halda atəş əhlindən olar.

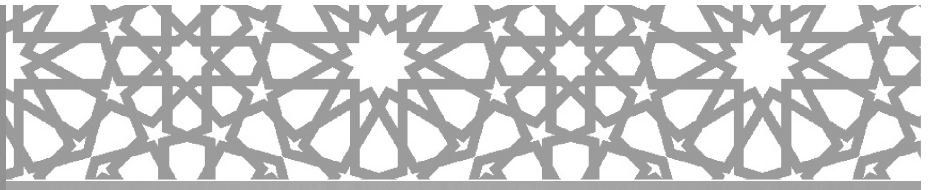
Halal

حلال

Haram

حرام

İMAM ƏLİNİN (Ə) HƏYAT TƏRZİ

Şübhəsiz, imam Əlinin (ə) həyatı bəşəriyyətin tarix boyunca təcrübə etdiyi ən gözəl həyat tərzidir, bütün bəşəriyyətin ilahi simvolu və yer üzündə ilahi xəlifə mənasını daşıyan kamil insan həyatıdır. Bu həyat tərzi o qədər cazibədardır ki, onun dostunu sevginin, düşməni isə düşmənçiliyin ən son həddinə çatdırır. İmam Əli (ə) Peyğəmbərin (s) onun haqda belə buyurduğunu deyir: “Səninlə əlaqədar iki qrup həlak olacaq: hədsiz dərəcədə səni sevənlər (qulətlər) və səninlə düşmənçilik edənlər (nasibilər).” (“Əl-meyaru vəl-müvazənə”, Əbu Cəfər İskafi, s. 32.)

İmamın (ə) həyatının ən mühüm hissəsi həyatını bütünlüklə əhatə edən “zahid”liyidir. Bütün dünyaya sahib olduğu halda, onun içindəkilərdən üz çevirən şəxs “zahid” adlanır; elə bir zahidlik ki, qənaətə üstünlük verir və çətinliklər müqabilində səbri özünə peşə seçir.

Bəziləri Ömər ibn Əbdüləzizin hüzurunda ikən zahidlər haqda söz açır və ən zahid şəxsin kim olduğunu soruşurdular. Orada olanların bəzisi Əbuzər daxil olmaqla bir neçə nəfərin adını çəkirlər. Ömər ibn Əbdüləziz isə deyir: “İnsanların ən zahidi Əli ibn Əbu Talibdir.”

İmam Əli (ə) yoxsulları öz ətrafına yığaraq onlara qayğı göstərirdi...Çox vaxt geyindiği bircə köynəyindən su damlaları süzülüyü halda, namaza gedib xütbə oxuyurdu. (“Əl-meyaru vəl-müvazənə”, Əbu Cəfər İskafi, s. 241.)

O həzrət hakimiyyətdə olduğu müddətdə hakimiyyətinə tabe olan çox geniş torpaqların vergiləri, eləcə də, digər gəlirlərin xəzinəyə əlavə olunmasına baxmayaraq, ən sadə yeməklə kifayətlənirdi. O həzrətə deyirdilər: “Nemətlə dolu İraq vilayətində ən çox və ən yaxşı yeməklər olduğu halda, yenə özünü sıxıntıda saxlayırsan?” İmam (ə) isə bunu özünə bir iftixar hesab edirdi. O həzrətin özü bu haqda buyurur: “Dünyanı yüngül sayan mənəm.” O həzrət “beytül-mal”ı camaat arasında bölərkən özünə bir şey götürməz və evə əliboş gedərdi.

Əsvəd ibn Qeys deyir: “İmam Əli (ə) Kufə məscidinin həyatında camaata yemək verir və işini qurtardıqdan sonra öz evinə gedib yemək yeyərdi. Səhabələrindən biri

deyirdi: “Mən öz-özümə “Əli (ə) öz evində xalqa verdiyi yeməkdən dadlısını yeyir!” – deyə fikirləşərkən yeməkdən əl çəkib onun arxasınca düşdüm. Məndən: “Yemək yedinmi?” – deyə soruşduqda, “Xeyr!” – deyə cavab verdim. Buyurdu: “Belə isə mənimlə gəl.” Mən onunla birlikdə evinə getdim. O, evə daxil olub Fizzəni çağırdı. Bir kəzinin gəldiyini gördüm. Əli (ə) ona buyurdu: “Bizə yemək gətir.” O, bir parça çörəklə bir qab ayran gətirdi və buğdanın qabıqları görünən çörəyi doğrayıb ayrına qatdı. Mən İmam (ə) dedim: “Fizzəyə söyləyin ki, buğda qabığı olmayan çörək gətirsin?” İmam buyurdu: “And olsun Allaha, Rəsulullahın (s) evində qabıqsız çörək əsla görmədim.”

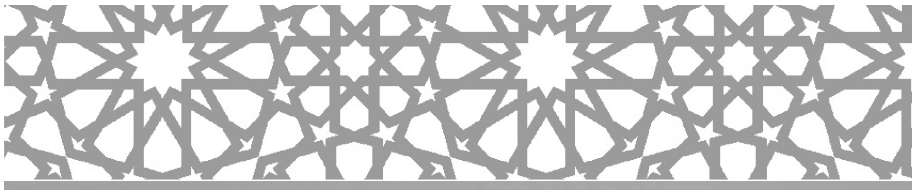
Üqbət ibn Əlqəmə belə nəql edir: “Mən bir dəfə Əlinin (ə) yanına getmişdim. Gördüm ki, qarşısına turşluğu və sulu olması ilə məni narahat edən bir ayran qabı qoyub. Soruşdum: “Bu ayranı içirsinizmi?” İmam (ə) buyurdu: “Ey Əbəl-Xəbun, Peyğəmbər bundan daha pisini yeyir və geyindiğim paltardan daha qalınını geyinirdi. Qorxuram ki, o həzrətin yerinə yetirdiklərini yerinə yetirmədiyim halda ona qovuşum.”

Ədiyy ibn Sabit deyir: “Əliyə (ə) “faludə” (soyuq və şirin yemək növü) gətirdikdə, Əli (ə) onu yeməkdən çəkirdi.” (“Əl-ğarat”, c. 1, s. 88.)

Əbu İshaq Səqəfi “Əl-ğarat” kitabının bir çox səhifələrində imam Əlinin (ə) zahidliyi – geyimi, qidası, iqtisadi qənaəti, “beytül-mal”la rəftarı və ilahi qanunlara layiqincə riayəti haqda diqqəti cəlb edən nümunələr qeyd etmişdir.

Əbu Səid Xudri belə nəql edir: “Bir dəfə Rəsulullah (s) “ənsar” qrupundan birinin cənazəsi üstə gəlib buyurdu: “Onun birinə borcu varmı?” Dedilər: “Bəli.” Rəsulullah (s) geri qayıtdıqda, Əli (ə) o həzrətə dedi: “Mən onun borcunu ödəyəyəm.” Rəsulullah (s) Əliyə (ə) buyurdu: “Müsəlman qardaşına nicat verdiyin kimi, Allah da sənə nicat versin.” (“Rəbiul-əbrar”, Zəməxşəri, c. 3, s. 619.)

Bəli, imam Əli (ə) öz mal-dövlətini belə bağışlasa da, “beytül-mal”dan (ümumi əmlak) ən yaxın tərəfdarına belə, haqqından artıq verməyə hazır olmazdı.

İMAM ƏLİNİN (Ə) DİNİN DIRÇƏLİŞİ İSTİQA- MƏTİNDƏ FƏALİYYƏTİ

İslam Peyğəmbərindən (s) sonra “fəth”lərə başlanıldığı zaman hakim dairələrin təlaş və məqsədi daha çox əraziləri və İslam ölkələrini genişləndirmək idi. Bu zaman müsəlman kütlələrinin küfr və şirkə qarşı döyüşdə göstərdikləri hədsiz təlaşlara baxmayaraq, təəssüf ki, onlar bir sıra səbəblərdən qərəzli fikirlər və bəzən də, nadanlıqlardan qaynaqlanan dini azğınlıqlar uçurumundan qurtula bilmədilər. Zaman keçdikcə, azğınlıqlar daha da artır, Rəsulullahın (s) sünnəsi Allahın kitabı ilə yanaşı tərk edilir, bidət və şəxsi nəzərlər “gözəl bidət” adı ilə onların yerini doldururdu.

Camaat qənimət yığmaq və yaxşı yaşamaq üçün bu məsələyə az əhəmiyyət verirdilər. Yalnız sayızsız-hesabsız döyüş qənimətlərinin xəlifənin (Osmanın) xanədanı arasında müsəlmanların iştirakı olmadan bölündüyünü hiss etdikdə, müxalifətçiliyə qalxırdılar. Camaat arasında ağıllı müsəlmanlar da var idi ki, müxtəlif şəhər və bölgələrdə xəlifənin nümayəndələri tərəfindən tətbiq olunan zülm və təzyiqlərdən xilas olmaq üçün üsyan etdilər. İmam Əlinin (ə) səhabələri də həqiqi İslamın icrasından ibarət arzularını gerçəkləşdirmək uğrunda bu hərəkətə qoşuldular.

Əmirəlmöminin Əli (ə) “imamət” və “xilafət”ə çatdığı zamandan daxili fəsadların islahı uğrunda çalışdı. O həzrət məşhur döyüşlərlə nəticələnən siyasi islahatlarla yanaşı, dini islahat istiqamətində də geniş mübarizəyə başladı.

Ən böyük fəsad camaatda dini təfəkkürün azalması idi. Bu da aşkar dini hədəfləri gerçəkləşdirmək istiqamətində deyil, “beytül-mal”dan (ümumi əmlak) daha çox pay almaları üçün çalışmalarına səbəb oldu və öz yaşayışlarını bu istiqamətdə tənzimlədilər.

İmam (ə)camaatın qeyri-dini məqsədlərini aradan qaldırmaq üçün dərin və əhatəli xütbələr söylədi və “cümə namazı”nın xütbələrində və yaxud digər yerlərdə buyurduğu gözəl söhbətlərinin ən önəmli dayağı təqva idi. Müsəlmanları dünyaya aldanmaqdan çəkindirir və dolğun sözləri ilə dünyanı və ona tapınanları qınayırdı. “Təqva” haqda kitab yazmaq istəyən şəxs ən faydalı və dolğun cümlə və məfhumları “Nəhcül-bəlağə”də tapa bilər. Doğrudur ki, nəsihət və təqvaya dəvət zəruridir və eyni zamanda, hər bir

xütbədə zəruri şərtidir. Amma İmamın israrı və təqva haqqında geniş şərhləri qeyri-dini məqsədlər güdən və hədəfi din yox, sərvət və qənimət yığmaq, “beytül-mal”dan daha çox pay almaq niyyətində olan bir cəmiyyətin islahı ilə əlaqədar idi.

“Nəhcül-bəlağə”də dini şərhlər istiqamətində təqva ilə bərabər, böyük əhəmiyyət kəsb edən bir sıra elmi həqiqətlər açıqlanır. Dərin, geniş, əqli və elmi şəkildə “allahitanıma” mövzusunun şərh edən xütbələr “Nəhcül-bəlağə”nin cazibədar simasını təşkil edir.

İmam Əli (ə) müxtəlif dini sahələrdə də Qurani və Rəsulullahın (s) sünnəsini dirçəltməyə, eləcə də, bidətlərin yaranmasına və ilahi qanunların aradan qalxmasına səbəb olan xüsusi ideoloji siyasətlərin qarşısını almağa çalışırdı. Hədis əhəmiyyət verilmədiyi zaman, o həzrət hədislərin xatırlanılmasına əmr edirdi. Bir sıra yersiz səbəblərdən hədis yazmaq qadağan edilərkən, o həzrət minbərə çıxaraq buyururdu: “Kim bir dirhəm müqabilində elm öyrənməyə və bir dirhəmlik kağız alaraq mənim nəql etdiklərimi yazmağa hazırdır?”

Bir sözlə, Əhli-beytin dilindən çıxan Rəsulullahın (s) həqiqi hədisləri yazılı şəkildə yayıldı və beləcə, şiə hədisi əhli-sünnə hədisinin yolu üzərində qurulmuş sapdırmalar və təhriflərdən qorundu.

Kitab əhlinin mədəniyyəti “israiliyyat” adı ilə İslam cəmiyyətinə sirayət etdikdə və bəziləri onları yaymaq üçün gülərüzlülük göstərdikdə, imam Əli (ə) öz müxalifətini açıq-aşkar bildirib camaatı onların əsərlərinə uymaqdan çəkindirirdi.

O həzrət bu dini azğınlıqları açıq şəkildə bəyan edir

və öz dövrünün cəmiyyətini sanki cahiliyyət dövrünün ənənələrini yenidən sınaqdan keçirən bir cəmiyyət kimi görürdü: "Bilin ki, bu gün düçar olduğunuz bəlalər Peyğəmbərin (s) peyğəmbərliyə seçildiyi günlərdəki bəlaləri xatırladır." ("Nəcül-bəlağə", Sübhü Saleh, s. 57.)

Başqa bir yerdə belə buyurur: "Ey insanlar, bilin ki, siz hicrət etdikdən sonra yenidən cahiliyyət ənənələrinə döndünüz, aranızda vilayət əlaqəsi qurulduqdan sonra yenidən ayrılığa düşdünüz."

"...Siz İslamın adından başqa bir şey daşmır və imanın şəkildən başqa bir şey tanımırsınız. İslama bağlılığınızı qırdınız, ilahi qanunları tərək etdiniz və hökmlərini aradan qaldırdınız."

Bu ifadə imam Əlinin (ə) o cəmiyyətlə bağlı fikrini açıqlayır və dinin dirçəlişi istiqamətindəki çalışmalarını yaxşı şəkildə bəyan edir. O həzrət bu haqda buyurur: "Mən sizin aranızda iman bayrağını dalğalandırdım və sizə ilahi halal və haramların hüdudlarını öyrətdim."

("Şərhi Nəcül-bəlağə", İbn Əbil-Hədid, c. 13, s. 179.)

Səmanın ondan başqa sadıq bir şəxsin üzərinə kölgə salmadığı və yer üzünün də ayaqları altına sərilmədiyi Rəsulullah (s) və imam Əlinin (ə) həqiqi şagirdi olan Əbuzər imam Əlini (ə) bir cümlə ilə vəsf etmək istəyərkən belə deyir: "Əli (ə) dinin dayağıdır." O, camaata deyirdi: "Yaxın zamanlarda bir fitnə qopacaq; o zaman həyatda olsanız, Allahın kitabına sığının və Əlinin (ə) ətəyindən yapışın!"

Bu məktəbin başqa bir şagirdi Əmmar ibn Yasir də ən gözəl ifadəsində imam Əlinin (ə) tələşlərini belə izah edir: "Əgər Əlinin (ə) səcdə zamanı iki təkbiri dirçəltməkdən başqa bir əməli olmayıbsada, sözsüz, bununla çox böyük bir fəzilətə nail olmuşdur."

Bu ifadəyə görə, imam Əli (ə) və dostlarının nəzərində ən mühüm iş Peyğəmbərin (ə) dinini dirçəltməkdir. Odur ki, Ömər də imam Əlini (ə) tanıdığı qədər o həzrət haqda belə deyir: "Mənim nəzərimcə, əgər o, bu ümmətin işlərini öhdəsinə alsaydı, sizi Allahın yoluna hidayət edəcəkdir."

("Əl-müsənnəf", İbn Əbu Şeybə, c. 1, s. 240.)

Təəssüf ki, xəlifənin özü belə, öz nəzərinin gerçəkləşməsinə istəmədi. O, başqa bir yerdə də, imam Əli (ə) ilə düşməni arasında mühakimə yürüdərkən İmamı (ə) künyəsi ilə çağırırdıqda, İmam (ə): "Düşmənimin qarşısında nə üçün məni ehtiramla yad edirsən?" – deyərək etiraz etdikdə, İmam (ə) belə demişdi: "Atam sizə fəda olsun, Allah sizin vasitənlə bizi hidayət etdi və sizin əlinizlə bizi qaranlıqlardan nura çıxartdı." ("Rəbiul-əbrar", Zəməxşəri, c. 3, s. 595.)

İmam Əli (ə) dini işlərə çox ciddi və kəskin yanaşırdı. Bunun səbəbi isə cəmiyyətdə dini qorumaqdan başqa bir şey deyildi. O həzrət bu haqda buyurur: "And olsun Allaha, dinimlə bağlı heç kimə güzəşt etməyəm."

("Nəhcüs-səadət", c. 2, s. 202.)

Əmirəlmöminin Əli (ə) haqqında çox da müsbət fikri olmayan Həsən Bəsri o həzrəti vəsf edərkən bir cümlədə belə demişdir: "Əli (ə) camaata yolu göstərdi və din inhirafa yuvarlanarkən onu bərpa etdi."

("Əl-müsənnəf", İbn Əbu Şeybə, c. 12, s. 83.)

İmam Əli (ə) özünü Peyğəmbərin (s) sünnəsinin həqiqi icraçısı bilirdi və bəzilərinin itaətsizliyini müşahidə etdikdə buyururdu: "Əgər mən sizin aranızda olmasam, kim Rəsulullahın (s) sünnəsinə əməl edəcək?" ("Əl-müsənnəf", Əbdurrəzzaq, c. 10, s. 124.) Bu səbəbdən, müxtəlif sahələrdə Peyğəmbərin (s) sünnəsinə xalqa çatdırmağa və onu xalq arasında əməli olaraq icra etməyə israr edirdi.

Peyğəmbərin (s) vəfatından iyirmi beş il keçdikdən sonra imam Əliyə (ə) iqtida edərək namaz qılan Əbu Musa belə dedi: "Əbu Talibin oğlu Əli Rəsulullahın (s) namaz qılmasını bizə xatırlatdı."

("Ət-tarixul-kəbir", Buxari, c. 4, s. 33.)

Bütün bu şahidlərə diqqət yetirdikdə, məlum olur ki, imam Əlinin (ə) həyatı boyunca ən çox əhəmiyyət verdiyi məsələ dini qanunları qorumaq, Allahın kitabını və Rəsulullahın sünnəsinə özü və xalqın fəaliyyətlərinin yeganə məqsədi qərar vermək idi.

HZ. ƏLİNİN (Ə) KƏLAMINDA

DÜNYA VƏ HAKİMİYYƏT

Əmirəlmöminin Əli (ə) buyurmuşdur:

“Allaha and olsun! Əgər yeddi göyü və onun fəlakətlərini altındakılarla birlikdə mənə versələr belə, heç vaxt qarışqanın ağzındaki arpa qabığını almaqla Allaha qarşı günah etməgəm (yəni, qarışqanın ağzındaki arpa qabığı qədər zülm və haqsızlıq etməgəm). Həqiqətən, mənim nəzərimdə sizin dünyanız çəyirtkənin ağzında çeynədiyi yarpaqdan da ucuzdur!” (“Nəhcül-bəlağə”, xütbə 224.)

İbn Abbas deyir: Əmirəlmöminin Əli (ə) Təlhə, Zübeyr və onların tərəfdarları ilə müharibə etmək üçün Bəsrəyə doğru yola düşdü və gəlib Rəbəzədə düşərgə saldı. Bu zaman Məkkədən qağıdan hacılar o həzrətin söhbətinə qulaq asmaq üçün düşərgəyə döndülər.

Əmirəlmöminin Əli (ə) öz xeyməsinə oturmuşdu. Mən o həzrəti hacıların gəlişindən xəbərdar etmək üçün xeyməyə daxil oldum və o həzrətin (bütün müsəlmanların rəhbəri olduğu halda) oturub öz “nəleyn”ini (başmaqlarını) tikdiyini görüb dedim: **“Sizin bizim işlərimizi sahmana salmağınız gördüyünüz bu işdən zəruri deyilmi?”**

O həzrət əvvəl mənə cavab vermədi və başmaqlarını tikib bir-birinin yanına qoyduqdan sonra buyurdu: **“Bu çarığın qiyməti nə qədər olar?”**

Dedim: **“Onun heç bir qiyməti yoxdur!”**

Buyurdu: **“Qiyətsiz olsa da, (bir qiymət de!)”**

Dedim: **“Qiyəti bir dirhəmdən az olar.”**

Buyurdu: **“Allaha and olsun! Bu çarıqlar sizə olan rəhbərliyimdən çox əzizdir və lakin (bu rəhbərlik əlimdə) yalnız haqqı tapdalamamaq və batilin qarşısını almaq üçündür!”** (“İrşad”, Şeyx Müfid, 1-ci cild, səh.241.)

O həzrət “Nəhcül-bəlağə”nin 224-cü xütbəsində buyurur:

“And olsun Allaha ki, gecəni (iti tikanları olan) dəvətikanının üstündə oyaq keçirməyim və zəncirlə bağlanaraq öldürülməyim mənim üçün qiyamət günü Allah və Peyğəmbərə, bəndələrin bəzilərinə zülm etmiş və dünya malından bir şey qəsb etmiş halda qovuşmaqdan daha xoşdur. Sürətlə köhnəlməyə və çürüməyə doğru gedən (gəncliyi və qüdrəti çox tez qocalıq və zəifliklə əvəz olan) və torpaq altında qalması uzun çəkəcək nəfsə görə kiməsə necə zülm edim?!”

“And olsun Allaha, (qardaşım) Əqili çox yoxsul və pərişan halda gördüm və məndən sizin buğdanızdan (beytülmalın – ümumi əmlakdan) bir batman istədi. Həmçinin onun uşaqlarını qəm-kədərdən tutqun rəngdə, toz-torpaqlı saçlarla gördüm, sanki üzləri mavi rənglə qaraldılmışdı. Əqil öz istəyində təkid edərək sözünü təkrar edirdi və mən onun söhbətinə qulaq asırdım. Güman edirdi ki, mən dinimi ona sataraq öz yolumdan əl

götürəcək, onun arxasınca gedəcəyəm (hər nə desə yerinə yetirəcəyəm). Buna görə də, onun üçün bir dəmir parçası qızdırıb bədəninə yaxınlaşdırdım ki, ibrət götürsün. O, qızarmış dəmir parçasının ağırsından xəstənin naləsi kimi nalə edib fəryad qopardı və az qalmışdı ki, ondan yansın. Ona dedim: Ey Əqil, analar matəmində ağlasınlar! İnsanın oynamaq üçün qızdırdığı dəmir parçasından nalə qoparırsan, amma məni qüdrətli Allahın qəzəbindən yandırdığı oda (cəhənnəmə) tərəf çəkirsən?! Sən bu (az) əziyyətdə görə nalə qopardığın halda, mən cəhənnəmə odundan fəryad qoparmayım?!”

İmam Əli (ə) Bəsrə əhalisinin həmin şəhərin hakimi Osman ibn Hüneyfi qonaqlığa dəvət etdiyini və onun da qonaqlığa gedib növbənöv yeməklər yediyini eşitdikdə, ona məktub yazaraq xəbərdarlıq edir:

“Ey Hüneyfin oğlu, mənə xəbər çatıb ki, Bəsrə gənclərindən biri səni toy süfrəsinə dəvət edib və sən dərhal həmin süfrəyə doğru gedibsən. Sənin üçün növbənöv ləzzətli yeməklər istənilib, qarşına böyük kasalar gətirilib. Sənin, kasıb və yoxsullarını qovan, varlıları isə dəvət edən bir camaatın qonaqlığına getməyini güman etməzdim. Buna görə də, bu yeməkdən dişlədiyinə diqqət et, (halal və ya haram olması) sənə məlum olmayanı at (yemə). Qazanc yollarının pak olmasını (halal və düz yolla əldə edildiyini) bildiyini ye!” (“Nəhcül-bəlağə”, 45-ci məktub.)

İmam Əli (ə) Azərbaycanın hakimi Əşəs ibn Qeysə məktubunda yazır:

“Sənin işin (və hakimiyyətin) sənin üçün ruzi və yemək deyil. (Səni ona görə hakim etməyiblər ki, bir şey tapan kimi ondan özbaşına yeyəsən!) O iş sənin boynunda bir əmanətdir... (Buna görə də) rəiyyətin işində öz istədiyini kimi davrana bilməzsən.” (“Nəhcül-bəlağə”, 5-ci məktub.)

Rza Şükürlü

Bilirik ki, ata-babalarımız öz həyat təcrübəsini, müdrik fikirlərini, öyüd və nəsihətlərini "atalar sözləri" adı altında gələcək nəsillərə ötürüblər.

Kim bilir, bir cümləlik folklor nümunələrimizdə nə qədər insan təcrübəsi, nə qədər hadisə, nə qədər təəssüf, nə qədər ağır gizləniib.

Bütün zamanlarda aktual olan belə atalar sözlərindən biri də budur: "Qanana da can qurban, qanmayana da, dad, yarımçıq əlindən".

Nə gözəl deyib sözü əməli bütöv kişilər: "dad yarımçıq əlindən".

Bir söz var ki, "dad yarımçıq əlindən",
İşiq korsa, zülmət ondan yaxşıdır.
Məsəl də var düşmənin mərd olanı,
Namərd dostdan, əlbət ondan yaxşıdır.

Görünür tarix yaranan gündən dədələrimiz bu "yarımçıq"lardan az çəkməyib ki, belələri ilə rastlaşanda bir ah da çəkib ağırlı təəssüflərini dilə gətirirlərmiş.

Kimdir yarımçıq? Nədən dad onların əlindən?

Digər atalar sözlərinə, bir çox klassik mətnlərə, dini, fəlsəfi, bədii və s. əsərlərə nəzər edərkən görürük ki, "Yarımçıq" düşüncəsində obyektiv olmayan, hər zaman hər şeydə korkoranə təqlidçilik edən, tez təsire düşən, təəssüb və cəhalət üzündən fikir bildiren və kininə qapılan deyil. Buna uzaqbaşı qanmaz, cahil və avam demək olar.

Yarımçıq, özünü qanan sayıb boğazından yuxarı danışan, "burunu girməyən yerə başını soxan", ona aid olmayan sahədə mütəxəssislik edən, "Adı it dəftərində də yox" olan (haşa heyvandan) amma

həmişə yüksək fikir, nəzər sahibi, mütəxəssis kimi ona buna ağıl öyrətməyə qalxandır.

Yarımçıq, öz işini, peşəsini kamil öyrənməyən, amma özünü qüsursuz biləndər kimi qələmə verəndir. Necə ki, dahi şairimiz Nizami deyib: "Kamil bir palançı olsa da insan, Yaxşıdır yarımçıq papaqçılıqdan".

Yarımçıq, "babam mənə kor dedi, gələni-gedəni vur dedi" prinsipi ilə biləyinə güvənən, məntiqli cavabları olmayanda əlləri başlarından önə keçəndir.

Yarımçıq Koroğlunun mərdliyini, dürüstlüyünü deyil, adını götürüb yamsılayan, axırda özünə zorla korun oğlu dedizdirəndir. Söhbət heç bioloji gözün də deyil, ağılın, ürəyin korluğundan gedir.

Yarımçıq, kor tutduğunu buraxmadığı kimi, ağılına gələni danışan, yarımçıq fikirini soxuşdurmağa çalışan, inadkarlıq və küdurət üzündən hər şərə əl atandır. "Adam var ki, adamların naxşındır, Adam var ki, dindirməsən yaxşıdır".

Yarımçıq, "Qanmaza qoşulanı qanmaz çağırarlar" ata sözündəki prinsipi anlamayan, "Ədəbli ədəbindən susar, ədəbsiz susdurdum" sanan kəsdir.

Yarımçığın işi yalnız və yalnız çox zaman danışmaq olur. Bir söyləyən yoxdu "a bala nə olub sənə? Bə işə gələndə donub qalırsan. Bəs bağdan, dağdan dəm vururdun? "Cəmiyyətdə özünü apara bilməyib cəmiyyəti necə irəli aparacaqsan"? "Başqalarına güləncə özünə gün ağlasana", yenə atalar demişkən "Əlindən bir iş gəlməyən on danışar".

Yarımçıq iki-üç kitab oxuyub, hələ yaxşı oxucu olanmamış özünü yazarlığa vurandır.

AİLƏDƏ KONFLİKTİN OLMASI HƏR İKİ TƏRƏFDƏN ASILIDIR

Çox təəssüf ki, cəmiyyətimizdə ailə tərbiyəsində boşluqlar olur. İnandırım ki, o boşluğu elə özümüz yaradıyıq, xanımlar və kişilər. Birinə deyəndə ki, uşağı vurma, təpinmə, İslamda belə yazılıb, elə yazılıb, filan şey yasaqdı, adama ən yumşağı qayıdıb deyirlər, evli deyilsən bilmirsən, hələ qorx ki, övlad özümündü, özüm bilərəm deməsinlər.. Problemin ailələrdə olması danılmaz və qaçılmazdı, sadəcə buna gərək hazır olasan, emosiyalara qapıldın, vay o adamın halına.

Yenə də hər zaman problem gəlsə də, problem yaşansa da çıxış yolları mövcuddur. Evləndikdən sonra, ayrılıq problemin həlli heç zaman ola bilməz, bəlkə də boşanma problemin hədəfidir. İslamda boşanma barədə deyilib, Allahın bəyənmediyi bir icazə verilmiş yoldur. İlk öncə bilmək gərəkdir ki, hər ikisi - həm evin xanımı və həm kişisi - insandır, hərəsinin öz aləmi, istəyi və ən başlıcası - hüquqları, bir-birinin boynunda haqları var. Düzü, ailə arası münasibətlərin tənzimlənməsində üçüncü qüvvənin iki şəxs arasında problemi həll edilməsi çox və çox çətin mövzudur, ona görə ki, problemin nədən baş verməsi bir sirr olaraq gizlədilər. Üçüncü şəxsə qalır məsələnin həllinin müsbətə doğru söylərini əsirgəməsin. Əgər problem yaşanarsa, ilk öncə problemin həllini tapmaqda hər iki tərəf maraqlı olmalıdı, ən azı bir məsuliyyət hiss edib, ətrafdakıların onlara nə qiymət verəcəklərinə, öz insafları qarşısında nə durumda olacaqlarını fikirləşməlidilər, övladları varsa, övladlarının onların münasibətlərinə diqqət etmələrini göz önünə gətirməlidilər, valideynləri varsa, valideynlərindən utanmalıdırlar, qonşu, qohum, əqrəba, təbii ki, dindarlığa iddialıdırlarsa, bir Allah qarşısında xəcalət çəksinlər. Digər tərəfdən, maraqdan başqa şey etməlidilər, deyilən, üslub və metodikalardan istifadə etsinlər. Bu barədə İslamda, milli-mənəvi dəyərlərə söykənən mənbələrdə qeyd olunub: İslami ədəbiyyatda ailə daxili disqarmoniyasının psixoterapiya bölməsinə aid mənbələr var. Misal olaraq, əgər İslami ədəbiyyatda kişinin evə daxil olduqda "salam aleykum" deyərək daxil olmasını vurğulayırsa, əfsuslar olsun ki, problemin həllində marağı olan adam bunu etmir. Deməli problemin həllində marağ yoxdur. Belə adamlar gərək bilməlidirlər ki, problem bununla həll olunmur, bəlkə də əksinə, şişir. Misal olaraq, hər birimiz oxumuş olarıq, İslami mənbələrdə qeyd olunub, evin kişisi ki, evə daxil oldu, "ayaqqabısının çirkini evə daxil etməmiş təmizlədiyi kimi" evə də daxil olanda gülürüz, sanki evdən qırağ "heç nə baş verməmişdir" kimi olması gərəkdir. Səbəbi də izah olunub, qoy xanımlar inciməsin, xanımlar incə məxluqlar və çöldə olan problemlər on

lara aid deyil, yəni o məsələ həll olunmayınca "ailədaxili polemikalar" qaçılmazdı və çölə aid olan problem evdə "partlayacaq". Kişilər gərək ayıq olsun.

Başqa bir misal, övlad tərbiyəsinə aid olsa da, çox təəssüf ki, biz müsəlmanlar buna riayət etmirik. Misal üçün, övlada vaxt ayırmaq, övladın başını sığallamaq, onunla uşaq kimi olmaq, ilk hədiyyə verəndə qız övladı ilə başlamaq və sairə. İnandırım elə problemidə, bunu etməməkdən, sənə göz dikən, səni evdə böyük, valideyn sayan, sənə ehtiyac və imdad gözü ilə baxanların qəlbində kini elə özümüz salırıq. Adi misal - siqaret çəkmək. Mən misal olaraq deyərdim, möminin siqaret çəkməsi, fasiqin içki içməsi kimi bir anlamdı. O da tərgizmir, bu da. Fərq nədədi? Amma siz təsəvvür edin ki, evin kişisi siqaret çəkir, adam düşünür ki, vay onun xanımının halına. Bir insanın ki, işində-gücündə insanlarla münasibəti olur və ağzından tütün iyi gəlir, sizcə adamın alış-verişi baş verərmə? Adi biz kişilərin özlərinə ətir vurmaması. Axı İslamda bu barədə deyilib, kişinin özünə ətir vürməsi, mömin özünə borc bilməli. Müsəlmana deyisən, siqareti nə Rəsulumuz Muhəmməd (s) və nə heç bir İmam (s), nə özünə hörmət edən şəxs çəkmir. Deyirlər biz onlar kimi ola bilmərik.

Siqaret və kişi - çox ağır mövzudur. Buna ayrıca bir vaxt və məkan istir. Kişilərə aid mövzu kifayət qədərdir, xanımlar da əliboş dururlar, sadalasaq hər iki tərəfin mənfi hərəkətləri kifayət qədərdir və belə problemləri məhz onlar özləri yaradırlar. Problem sırf aiddir hər iki tərəfə, hər ikisi də problemin həllində maraqlı olmalarını özlərinə borc bilməsindən, bütünlükdə məsələlər də həll oluna bilər.

Ailədaxili problemlərin həlli və onlara baxış bucağı müxtəlifdi, onlardan biri rəşional və tərbiyəvi üsuldu. Bu baxış bucağının tərəfdarları ailə daxili problemlərin yaşanmasında həyata və ailəyə məntiqsiz münasibətin, ailə qanunlarının real düşüncələrin əsasında olmamasında görməsidi, buna bəzi müəlliflər "cütütlük və ailə əfsanələri (mif)" termin ilə işarə ediblər. Məsələyə olan bu baxış

əslində problemin həllində rasionallığın ilk mərhələsinin bərpasını, əşyalara şüurlu qiymət və yaşanan problemlərin praktiki həlli, romantik gərginliyin, hər iki tərəfin ailənin inkişaf və ailədaxili münasibətin qanunları barədə məlumatlandırılmasını nəzərdə tutur. Psixoterapiyada nəzərdə tutulan rasiona baxış əslində məntiqi yanaşmadan ibarətdir. Düzdür, bizim zamanımızda psixoterapevtlər ailə arası münasibətlərin tənzimləməsində mütəxəssis sayılırlar, lakin nəzərinizdə bir iki məqamlara toxunum. Ailə qurulmasında irrasional, yəni məsələnin həllində düzəlməli olan düşüncə tərzini bunlardan ibarətdir, bunlara yuxarıda deyildiyi kimi mif, əfsanə deyilir:

1) Ömürlük məhəbbət barədə mif – həyat yoldaşım məni daimi istəməli, hətta mən bezdirci olsam da;

2) Məhəbbətin ecazkar gücü barədə mif – məhəbbət əslində bütün problemləri həll etməyə qadirdir, əsas odur ki – bir-birimizi istəyə, qalanı düzəlsin;

3) Xaricdən emosiyaların determinasiyası barədə mif – emosiyaları mənə başqa adamlar verir, “məne sığal çək”, “məni xoşbəxt et”, mən öz emosiyalarımı cavabdehlik daşımıram;

4) Tamamilə sözbəsöz ifadələrin absolut olması barədə mif – bəziləri “bütün fəlakətdir”, bəziləri “əntiqədir”, üçüncülər “tamamilə ağılsızdılar” və sairə məntiqsiz ifadələr;

5) “göz gözə, diş dişə” əfsanəsi – nə qədər tərəf müqabilim mənə ziyan etdi, mən də elə edəcəm, intiqam alacam;

6) “qəddar tale”, “bəxtin gətirməməsi” kimi miflər – nəyə görə bu, baş verməli idi, mən buna layiq deyiləm.

İnsanlar ailə quranda ailə qurmağı mifə, əfsanəyə döndərirlər, ideal bir kompleks yaradırlar. İlk öncə bilmək lazımdı, dinamiklik vacibdi. Həyatı ağ-qara görmək sadəlövlük olardı, rəngarəng görmək tələb olunur. Münasibət nədir? Təbii ki, sözlərdən, işarədən ibarətdir. Adi dediyimiz sözə fikir verməyəndə, aləm qarşır bir-birinə. Misal, xanım yoldaşının qəzet oxuduğu halda övladlarının məktəb olayları barədə danışır. Xanımının sözlərinə etina etməyən kişi oxumağı davam edir. Problemləri yaradan amillərdən biri də işlətdiyimiz sözlər ola bilər, misal olaraq “həmişə gec gəlirsən”, “heç vaxt kömək etmirsən”, “evdə həmişə qarışıq olur”, “mənim dediklərimi həmişə yaddan çıxarırsan”, “mən dedim də sənə”, daha kobudları kimi “özündən fürsət açma”, “sənə dözə bilmirəm”, “dözülməzsən”... Xırda yalanlar: “indi 5 dəqiqəyə gəlirəm, oradayam” (əslində bəlkə də 1 saat gecikirsən)... “sən bunları mənə gülmək üçün edirsən”. Misal üçün, xanım deyir “biz nə zaman istirahət edəcəyik?”, kişi isə cavab olaraq “kanalizasiya partlayıb” ... yersiz və aidiyyəti olmayan cavablar, bəlkə də ilk öncə bütün konfliktlərə yol açır. Kişi evə zəng vurur ki, evdə narahatçılıqlar olmasın, lakin həyat yoldaşı niyə və nə üçün gec qaldığını soruşur, təbii ki, gələn dəfə artıq kişi zəng vurmaya da bilər. Misal, kişi yorğun evə daxil olur, bu zaman həyat yoldaşı onun düşüb

çörək almasını istəməsi yersiz olar, insan nəfəs almamış ona buyurmaq adama acıq gətirər. “Sən təzə köynək almısan?!” kəlməsinin kinayə ilə deyilməsi kimi səbəblər göstərmək olar. Sadalamaqla qurtarmaz ... Misal üçün hər iki tərəfin çatışmayan cəhətlərində biri də bir-birinə qulaq asılmaması və tənqid etmələridir. Məsləhət olunur ki:

1) əks tərəfi dinləmək;

2) əks tərəfin sənə eşitməsinə işarə etmək və onun dedikərini hörmətlə qarşılayırsan, hətta onun fikirləri ilə razı olmasan belə;

3) soruşasan ki: “Biz vəziyyətin yaxşılaşması üçün nə edə bilərik?”;

4) məsələnin həllini bildirmək, özünün bu problemin aradan götürülməsi və yaxşılaşdırılması barədə fikirlərini bölüşdürmək.

Şikayətlər çoxdu, misal olaraq onlar və onların həlli istiqaməti:

1) mənə komplimentlər demir – hər gün ən azı bir kompliment deyəcəm;

2) mənə öncədən demədən evə adam dəvət edir - əvvəl 3 saat qabaq edirdin, bundan sonra edəcəm;

3) mənə ev işlərində kömək etmir – bundan sonra çalışıb edəcəm;

Düzgün olmazdı, əgər biz “səni heç maraqlandırmır, mən nə edirəm”, daha doğru olardı, əgər “sən demək olar ki, heç soruşmursan, mən bütün günü nə etmişəm” desək. Misal olaraq, “sən çalışırsan məni alçaldasan” ifadəsini “pis avtomobil sürdüymə görə, sən məni bizim dostların yanında tənqid edirsən” əvəz olunması məsləhət verilir.

Ailədə və cəmiyyətdə taktika barədə bir-iki kəlmə də deyim:

1) həyat yoldaşın barədə maraqlanmaq - əgər yaxşı münasibət istəyiriksə, gərək ömür-gün yoldaşımızı daha yaxşı öyrənək, yəni düşüncələrini, marağını, nəinki müsbət, hətta zəif nöqtələrini belə bilmək gərəkdir – bir sözlə, tamamilə öyrənmək və anlamaq. Əgər biz sırf öz problemlərimizlə maraqlansa, insanlarla kontakt yaratmaq çox çətin olar.

2) əks tərəfi dinləməyi bacarmaq – insanları dinləmək onlarla kontakt yaratmaqda daha dəyərlidi nəinki danışmaq. Xanımın taktiki olmasını demək olmaz əgər ər evə daxil olmamış, bütün problemləri onun üzərinə atsaq, qonşuluqda ölən var, çörək yoxdur, uşaq yıxıldı, məktəbdə pis oxuyur və sairə. Belə hallarda kişinin qulaq asıb və öz fikirlərini cəmləmək qalır. Taktiki odur ki – gərək qarşı tərəfi dinləməyi bacarasan, sonra kifayət qədər vaxt edib bütün problemləri müzakirə edəsən.

3) Əks tərəfi maraqlandıran mövzu barədə danışmaq bacarağı – bəzi hallarda dinləyənin diqqəti bir o qədər olmur. Danışan əmin olmalıdır ki, onu dinləyən həqiqətən ona qulaq asır. Ona görə çalışmaq lazımdı ki, dinləyicini onu maraqlandıran mövzu barəsində söhbət istiqamət alsın.

4) Tənqid zamanı diqqətli olmaq – bəzi vaxtlar tənqid “bumeranq” kimi tənqid ediciyə də qayıdır. Əgər biz tənqid ediriksə, əmin olun o tənqid sizə də qayıdacaq. Misal, əgər xanım desə ki, “özünə bax, üst-başın nə gündədi”, bu zaman “get özünə bax” kimi ifadə səslənər. İfadə elə deyilməlidir ki, onun kamalına toxunmasın, yalnız onun özünün tənqidinə yol açsın. Tənqid birbaşa olmamalıdı, onu tərifləmək sonra lazımdı;

5) Əmr etdikdə ehtiyat etmək - əksər insanlar onlara əmr edilməsini xoşlamırlar, kimsə onlara onların borcları barədə, bir-birinə hörmət olunan ailədə ailə məsələlərində göstəriş verilməsini xoşlamırlar;

Misal olaraq, əgər evdə çörək yoxdursa, və bu zaman evə daxil olan ərə xanımın deməsi “get çörək al!” düzgün deyil, burada “çörək ala bilərsən?” kimi ifadə ilə əvəz olunmalıdı.

Başqa misal, ərin “düyməmi tik!” yox, məhz “sən düyməmi tikə bilərsən – səndə daha yaxşı alınır?”

6) Öz səhvlərini anlamaq. Əgər zamanında biz öz səhvlərimizi anlasaq, bütün ailədaxili problemlər baş verməzdi. Əgər səhv olmayan bir şeyin səhv olaraq vaxtında qəbul etsək, biz konflikt situasiyanı ələ keçirtmiş olardıq. Misal,

xanım 100 manat itirib və yoldaşına bu barədə danışır, kişi cavab olaraq “sən elə bilirsən, bizə göydən pul gəlir?”. Əgər xanım bu hadisəni təqsirkar kimi ifadə etsə idi, ərindən ona “olan şeydir!”, “keçmiş olsun!” kimi ifadələr eşidərdi.

7) Tərifin arxasında. Əksər hallarda xoşumuza gəlməyənlər barəsində biz gileyənirik. Və əksinə, əgər xoşumuza gəlirsə, biz tərifləyirik. Əslində bunlar taktiki cəhətdən əksinə olmalıdı.

8) Əks tərəfin yerində özünü hiss etmək. Hər mübahisəli məsələlərə baxış müxtəlif ola bilər. Misal, kişi şam yeməyinə gecikib və xanımı gözləyirmiş. O, yorğun, əsəbi, fikirli halda yeməyi yarımçıq qırağa qoyur. Bu zaman xanımı bunu işarə olaraq diqqətsizlik kimi qəbul edir. O bilmir, onun işində nələr olub, onun fikrindən çıxmır, bu zaman kişi də anlamır ki, xanımı onun üçün dadlı yemək bişirib, əziyyət çəkib. Əgər bu zaman hər iki tərəf bir-birlərinin yerində özlərini təsəvvür etsələr, konfliktdən qaçmaq olar.

9) Mübahisə etməmək. Mübahisə problemi həll etmir, bəlkə də onu daha da şişirdir. Mübahisə etməmək, əslində demir: “tamamilə susmaq” - əslində “mübahisədən yüksək olmağı” nəzərdə tutur. Biz əks tərəfə desək, bizdə bu adət olub: “sən haqsızsan!”, biz ona ağılsız, pis olduğunu deyirik. Bu zaman bizim fikirlərimizi qəbul olunmasında haqlı da olsaq dinləyicidə çətinlik yaranır. Misal, xanım yoldaşına uşaqları bazar günləri istirahətə aparılmasını təklif edir, bu zaman kişinin həmin yerdə bir problemin olmasını söylədiyi zaman, xanımın ordan həmin problemin olmadığını qəti yox deməsi konflikt yaranır. Taktiki səhv ondadır ki, əgər təklifə etiraz edildisə, qətilik göstərmək problem yəşadır.

10) Gülümsəmək. Gülürüz olmaq konfliktin yaranmasının qarşısını alır. Birinin gülümsəməsi zamanı, kiminsə mübahisə, dava-dalaş salması aradan itir. Misal olaraq, avtobusda yolçuları uzun yol üzür, lakin onlardan biri deyib-gülən olsa yol boyu yolçulardan qəm-qüssə aradan gedər.

Misallar və üsullar çoxdur, problemlərin yaşanması yuxarıda deyilənlərdən ibarət deyil, hər bir ailə məxfidi, onun problemlərinin qaynağını yalnız ailəni təşkil edənlər bilə bilər. Burada nəinki mənəvi və hətta fiziki münasibətdən də irəli gələn problemlər ola bilər. Hər hansı problemin aradan götürülməsi, həyatda hər hansı bir problemlə qarşılaşdığımız zaman həll etmək üçün dəyərlərə ehtiyacımız var. Kimiləri bu dəyəri ata-baba üsulunda, ailədə psevdo uydurma dəyər kimi görür. Bu barədə İslam qaynaqlarında deyilib, elmi kitablarda incəliklərinə varır. Arzu edirəm, bütün müsəlmanlar dinini tam tanısınlar, ailə qurana qədər yox, məhz sonradan lazımı dəyərlərə söykənsinlər.

Ələsgər Rüstəmov

*İmam Sadiq (ə) adına İslam Maarifi Akademiyası
«Dəyərlər» Jurnalistika Məktəbinin məzunu*

TƏNBƏLLİYİMİZƏ

NEÇƏ QALIB GƏLƏK?

Tənbəllik insanların əksəriyyətinin xasiyyətinə çevrilmişdir. Bəzən insan bir iş görmək qərarına gəlir. Lakin bu işi görməyə onun nə həvəsi olur, nə də enerjisi çatır. Belə bir fikir var: tənbəllik deyilən şey yoxdur. Biz bu fikri belə analiz edə bilərik: insan bu işi sadəcə görmək istəmir və onun bu işi görmək üçün kifayət qədər motivasiyası yoxdur. Bu haqda hər nə qədər yazı oxusa, film izləsə, mühazirə dinləsə də onda təsir qoymur. Məncə, insan üçün bir iş zəruri sayılsa el arasında tənbəl kimi tanınsa belə onu yerinə yetirəcəkdir. Misal üçün: yemək, ayaqyoluna getmək, yatmaq və s. kimi. Ola bilər ki, insan bunları icra etməyə ərinsin, həvəsi olmasın. Amma zərurət onu bu işi həyata keçirməyə məcbur edəcək. Tənbəllik, həvəssizlik və s. bu kimi mənfi sifətlərin qarşısını almaq üçün bir çox məsləhətlər verilmişdir. Biz isə bu məsləhətləri həvəslə oxuyur, lakin əməl etməkdən boyun qaçırıraq. Mən tənbəlliklə mübarizə aparmaqda daha çox təsirli olan 3 əsas yol qeyd edəcəyəm. Kim bunlara əməl etsə, bir müddət sonra özündə müsbət təsirlərini görəcəkdir.

1. İşlərinizi günün ikinci yarısına saxlamayın! Səhər tez durmağa çalışın. Axsama doğru getdikcə, insanın enerjisi tükənir. Lakin sübh çağı insan iş icraatı üçün hazır vəziyyətdə olur. Məsələn, telefonunuzu borcu olduğuna görə bağlayıblar. Buna baxmayaraq siz neçə gündür tənbəllik edib, borcu ödəməyə qarşı həvəssizlik göstərirsiniz. Səhər vaxtları borcu ödəmək üçün ideal vaxtdır. Nahardan sonra bədəninizin enerjisi azalmağa başlayacaq və tənbəllik sizi daha çox əhatəsinə alacaq. Günüorta yeməyi yedikdən sonra yuxulayacaq, tərpənməyə, bir iş görməyə həvəsiniz olmayacaq. Ona görə də, nə etmək istəyirsinizsə, yalnız səhər - günortaya qədər yerinə yetirin. İkinci dərəcəli işlərinizi günortadan sonraya da saxlaya bilərsiniz.

2. Bəzən həyatda hədəfimiz yaşayırıq. Hey düşünürük ki, 40-50 yaşımızda filan işləri görürük və arzularımız həyata keçər. Adətən şikayət etməyə daha çox vaxt sərf edir, lakin o şikayətlərin həlli istiqamətində səy

göstərmirik. Özümüzü həyatın axarına buraxırıq. Amma bu səhv yoldur. Sabah nə olacağı barədə bizi heç kəs sığortalamayıb. Gecə yatmamışdan əvvəl sabah görəcəyiniz işləri planlaşdırın. Bir neçə zəruri plan hazır edin. Səhər durduqda isə tərtib etdiyiniz planı yerinə yetirin. Kiçik şeyləri hədəf almayın. Kiçik hədəf seçməyiniz sizin nə qədər kiçik olmağınızdan xəbər verir. Əgər özünüz üçün qeyd etdiyiniz gündəlik planı icra etsəz, axşam özünüzü yaxşı hiss edəcək və özünüzü "Əhsən!" deyəcəksiz. Belə bir addım atmaq həftəlik, aylıq və illik planlar tərtib etmə mərhələsinə müqəddimədir.

3. Bunu unutmayın ki, qorxunun üzərinə getmək lazımdır. Nəticə bizi qorxutmamalı, hədəfdən saptırmamalıdır. Alınmasa da, ürəyimiz xəticəm olacaq ki, boynumuzdakı vəzifəni icra etmişik. Böyük nəliyyə qazanmış insanlara baxaq. Onlar müvəffəqiyyət qazanmaq üçün min-bir əziyyətə tab gətiriblər. Zəhmət çəkib, var güclərini ortaya qoyub, hədəflərinə sarı istiqamətləniblər. Biz isə istəyirik ki, zəhmət və əziyyət çəkmədən nəyəsə nail olaq. Axı, bu ədalətsizlikdir. Əlaçı olmağı arzulayan, lakin dərs oxumağı istəməyən tələbə əla qiymət ala bilərmi? Onun çəba sərf etmədən, dərs oxumadan, yatağında uzanmış halda "Bu nə həyatdır, mən əlaçı olmaq istədim, amma alınmadı" - deməsi nə qədər doğrudur?

Elə isə bu günün işini sabaha qoymayaq. Bu gündən başlayaq. Uğurlar.

Fərid Abdullah

QƏZƏB

nemət, yoxsa bəla?

Bu bəhsimiz dövrümüzün ən ciddi mövzularından birini əhatə edir. Hər zaman insanları narahat edən, düşündürən bir problem var ki, bundan çox insanlar qurtulmaq istəyir. Bu, qəzəb, əsəbilik mövzudur.

Qəzəb özlüyündə bir nemətdir

Deyə bilərik ki, uşaqdan böyüyə qədər hər kəsi bu problem əhatə edir. Məktəblilər üçün də, tələbələr üçün də, iş görənlər üçün də, ahiil yaşlarında olanlar üçün də bu, aktual bir mövzudur. Əsəbiləşmək, aqressivlik, qəzəblilik – bu gün bir çox mütəxəssisləri düşündürən mövzulardır.

Xüsusilə ailələrdə bu mövzu – ən çox rast gəlinən məsələlərdəndir. Ona görə də, ilk olaraq insan bu mövzuya diqqət etməlidir ki, insanın daxilində qoyulmuş bu qüvvənin digər qüvvələr kimi dəyəri nədir?

Bir çox digər qüvvələr və xüsusiyyətlər kimi, bu da özlüyündə çox dəyərli bir nemətdir. Amma, həmin bu qüvvə əgər yerində istifadə olunmursa, mənfi nəticələrə gətirib çıxardır.

Digər nemətlər kimi, bu nemət də Allahın razılığı üçün istifadə olunmasa, bu qüvvə nemət olmaqdan çıxır və insanı məhv etməyə, sıradan çıxarmağa yönəlir.

Deməli, bunun altından xüsusilə xətt çəkmək lazımdır ki, qəzəb qüvvəsi insanda qoyulan digər qüvvələr kimi bir nemətdir və nemətin də ən kamilləşmə şükrü – o neməti verən onunla necə davranmağı istəyirsə, o cür davranmaqdır.

Nemətin ən böyük şükrü odur ki, o nemətləri Allah necə istəyirsə, Allahın razılığı necədirsə – o cür istifadə edək.

Qəzəblənərkən Məsumların (ə) bu durumda necə davranmalarını xatırlayaq

Qəzəb, əsəb qüvvəmizi nəzarətə almaq üçün nə etməliyik? Məsumların (ə) buyuruşlarından qaynaqlanan bir neçə praktik tövsiyələr var ki, insan qəzəblənən zaman onlara diqqət etsə, qəzəbini soyuda bilər.

İslam mətnlərində insanın qəzəb və əsəbini nəzarətə almaq üçün tövsiyə olunan ən əsas məsələlərdən biri budur ki, əsəbi halda olanda gərək insan ali, gözəl nümunələri xatırlasın. Biz iddialıyıq ki, Məsumların (ə) yolunu gedirik. Gərək insan əsəbiləşən zaman onlara iqtida etsin, düşünsün ki, Həzrət Rəsulallah (s), Əhli-Beyt (ə) bu anda nə edərdi?

Deməli, mühüm mövzulardan biri budur ki, biz Allah dostlarının qəzəblənən vaxt yaşama tərzinə, davranışına baxmalıyıq. Həzrət Rəsulallah (s), Əhli-Beyt (ə) belə olan halda necə davranardılar, biz də elə davranmalıyıq.

Hər kəs bu rəvayəti gözəl xatırlayır. Döyüşlərin birində düşmən Həzrət Əliyə (ə) qarşı təhqiramiz davranışa cürət edir. Bir halda ki, bu nanəcib – ərəblərin ən tanınmış, ən güclü sayılan sərkərdələrindən idi. Amma Həzrət Əli (ə) qısamüddətli pauza edir, o qəzəbli, əsəbi halında döyüşü davam etdirmir. O, gözləyir ki, əsəbi, qəzəbi aradan getsin, durumu tam sakit hala

gəlsin, sonra vuruşa davam edir.

Həzrət Əmirəlmöminin (ə) Allah razılığı üçün döyüşür. Onun bütün davranışları ancaq Allahın razılığı üçündür. Döyüşün ən qızgın çağında da belə, istəmir ki, öz qüdrətli zərbəsini düşməyə qəzəb üzündən endirsin. O Həzrət (ə) vuruşursa, ləzzət üçün deyil, özünü təsdiqləmək üçün deyil, cəngavər olaraq məşhurlaşmaq üçün deyil – fəqət Uca Allahın razılığını qazanmaq üçün cəng edir.

Ani pauzadan sonra sakitləşərək, Həzrət Əli (ə) mübarək əlində olan qılıncının bircə zərbəsi ilə həmin nanəcibi cəhənnəmə vasil edir. Amma bu ani pauzada bütün bəşəriyyət üçün nə böyüklükdə dərslər var...

Davranış standartları

Deməli, ən önəmli məsələ budur ki, bizlər əsəbi, qəzəbli halda baxaq ki, o halda Əhli-Beyt (ə) necə davranardılar? Bu nümunələr əsasında biz də elə davranmaq.

Xüsusilə xanımlar bu məsələdə diqqətli olmalıdırlar. Təəssüflər olsun ki, dünyada elə bir vəziyyət yaranıb ki, xanımlar daşıya biləcəkləri yüklərdən artığı ilə yüklənilirlər və nəticə etibarilə nə psixolojiləri, nə emosiyaları, nə fiziki gücləri, nə bioloji tutumları bu çağırışlarla qarşılaşmağa yönəlir. Bunlar da öz növbəsində aqressivliyə, stressə, depressiyaya gətirib çıxardır.

Əgər biz Məsumları (ə) özümüz üçün gerçək nümunə biliriksə, gərək baxaq ki, onlar qəzəblənən vaxtı necə davranardılar. Bu nümunələr – bizim üçün davranış standartlarıdır.

Qəzəb – hər bir pisliyin açarıdır

Həzrət Rəsulallah (ə) buyurur: “Qəzəb – şeytan (lən) alovunun bir hissəsidir”. İnsan əgər öz qəzəbini nəzarətə ala bilməsə, işlərinin heç bir xeyri yoxdur. Əxlaqşünaslar burada çox gözəl tərifi verirlər. Buyururlar ki, qəzəb norma deyil, qəzəbli hal – qətiyyətsiz norma deyil. Bəli, bu, özlüyündə bir nemətdir. Sanki, qızdırma kimidir. Necə ki, qızdırma bir ciddi vəziyyət barədə xəbərdar edir, qəzəb də o cür insanın ruhi durumundan xəbər verir.

Qəzəb yalnız istisnavi hallarda Allah razılığı üçün üzə çıxarılır. Bu, normaya çevrilən kimi faciələr başlayır. Deməli, biz bu mövzuda çox diqqətli olmalıyıq ki, qəzəb – şeytanın (lən) alovunun bir hissəsidir.

Bu mövzu bütün müstəvilərə aiddir. Fərdi, ictimai, iqtisadi, ailə mövzularında – istənilən mövzuda qəzəb çox təhlükəlidir. Günümüzdə ki, şiddət mövzusu geniş müzakirə olunur, kökündə dayanan məsələ – məhz qəzəbdir.

İmam Sadiq (ə) buyurur: “Qəzəb – hər bir pisliyin açarıdır”. Yəni, qəzəbin belə bir potensialı var ki, əgər bu, işə düşsə, bütün mənfilik və pisliklərin hərəkətə gəlməsinə səbəb ola bilər. Qəzəb insanı pis sözlər danışmağa, qeybətə, böhtana, yersiz hərəkətlərə, dava-dalaşa, hətta küfrə, şirkə aparar. Qəzəbin belə bir mənfəət potensialı var. Deməli, bütün pisliklərin açarı – qəzəbdir.

Qəzəbləri əsasında davrananlar üçün xüsusi qapı

Həzrət Rəsulallah (s) buyurur: “Həqiqətən cəhənnəmin qapısı vardır ki, oradan yalnız öz qəzəbini sakitləşdirmək (təmin etmək) üçün Allaha qarşı üsyan edən günahkar şəxslər keçəcəkdir”.

Çox düşünməli bir buyururdu. Yəni, insan qəzəblənəndə Allaha qarşı üsyan edər, günahlar edər, mənfəət işlər görür ki, bunların nəticəsində qəzəbini təmin etsin, yatdırsın – və məhz bunlar həmin insanın Cəhənnəmin xüsusi bir qapısından daxil olmasına səbəb olar.

Kişi əsəbiləşəndə bir cür davranar, qadın əsəbiləşəndə başqa bir cür davranar. Amma ümumi məxrəc budur ki, mənfəət davranış sərgiləyərlər. Adətən də necə görüblərsə, o cür davranırlar. Odur ki, valideynlər övladlarına hansı nümunəni qoyduqlarının fərqi varmaldır.

Əgər insan bu buyuruşa diqqət etsə, qəzəbdən uzaq durmağa çalışar. İnsan əsəbiləşən zaman qəzəbini təmin etmək üçün müxtəlif günahlar edir. Bunlar isə insanı uçuruma aparır.

Qəzəblənərkən Allaha pənah aparmaq

Həzrət Rəsulallah (s) Həzrət Həməzinin (r.ə) şahadətindən sonra gəlib dəhşətli bir səhnəni görür, çox narahat olur. Bir hal idi ki, bütperəstlərin başçısı Əbu Süfyanın arvadı Hində, qəzəbin şiddətindən Həzrət Həməzinin bədənini yarıb, ciyərinə çeynəmişdi.

Təsəvvür edək: İslamın sərkərdəsi, dinin dayağı, hamının fəxri olan Həzrət Həməzə - hansı ki, həm də Peyğəmbərimizin (s) doğma əmisi idi – bədəni vəhşiliklə parçalanmış bir vəziyyətdədir. Amma bu ağlasığmaz situasiyada da əziz Peyğəmbərimiz (s) emosiyalarını cilovlayır. O, hər nəfəsində Allahın razılığını axtarır. Cəbrayıl (ə) Həzrət Rəsuli-Əkrəmə (s) nazil olur və bu vəziyyətdə necə davranmanın İlahi düsturu təqdim olunur. Həzrətə (s) səbir etmək tövsiyə olunur.

Həmişə olduğu kimi, bu ağır vəziyyətdə də Həzrət Rəsuli-Əkrəmə (s) tərəfindən Allahın razılığı üçün, Allahın razılığına uyğun davranmaq seçilir...

Bəli, qəzəbin istifadə yeri – yalnız Allah üçündür və hüdudları – insanlığa xas olan sərhədlərdə, çərçivələrdədir. Məsələn üçün, insanlar görür ki, torpaqlarını düşmənlər işğal edirlər, qəzəb qüvvəsi bunun üçündür ki, insan qəzəblənsin və torpaqlarını qorusun. Amma, bir məişət mövzusunda, insanlararası məsələdə qəzəb qətiyyətlə yolverilməzdir.

Qəzəbi soyutmaq zikri

Biz anlamalıyıq ki, mühüm olan – qəzəblənən vaxtı nəyin baş verdiyinə diqqət etməkdir. Əgər biz fərqi varsaq, diqqət etsək, qəflətdən çıxaq – Allaha tərəf şeytandan (lən) pənah aparırıq. Biz anlayırıq ki, bu vəziyyət şeytanın (lən) fəal olduğu, xoşal olduğu vəziyyətdir.

“Əzuzilləhi minəş-şeytanir-racim” (“Qovulmuş şeytandan Allaha pənah aparırım”) – bu zikri insan davamlı-davamlı desə, onun qəzəbli halda vəziyyətinin düzəlməsinə səbəb olar. İnsan qəzəblənəndə şeytandan (lən) Allaha pənah aparmasının zikrini deməli və ruhən də bu vəziyyəti yaşamalıdır. Belə olan halda, insan qəzəbin yaratdığı qaranlıq durumdan Allahın nuraniyyətinə tərəf yönəlmiş olar.

İslami mətnlərdə gəlir ki, qəzəblənən zaman soyuq su ilə dəstəmaz və ya qüsl almaq çox faydalıdır. İnsanın qəzəbli, əsəbi vaxtı ona fayda verə biləcək məsələlərdən biri də fiziki məsələlərdir. Soyuq su ilə qüsl və ya dəstəmaz almaq insanın qəzəbinin soyumasına səbəb ola bilər. Müasir elm, tibb də bunu təsdiqləyir. Doğrudan da bəzi fiziki təsirlər insanın stress, aqressiv vəziyyətindən çıxmasına gətirib çıxardır.

Əsəbiliyi artıran amilləri aradan aparmaq

Əsəbiliyin digər amillərini aradan aparmaq lazımdır. Bir var insanın əsəbi olmasının əsas səbəbi, bir də var bu səbəbi alovlandıran köməkçi amillər. Onları tapıb yığıdırmaq da qəzəbi aradan aparmağa kömək edir. İslami mətnlərdə onların bir neçəsinə vurğu edilir. Məsələn üçün, aclıq, susuzluq, yorğunluq, yuxusuzluq – bunlar əsəbi insanın daha da qəzəblənməsinə gətirib çıxardır. Amma təbii ki, bunların heç biri əsəbiləşmək üçün mandat vermir.

Qəzəbi nəzarətə almağın digər praktik yollarından biri də budur ki, insan bundan öncə qəzəbi boğmağın yaşatdığı şirinlik və ləzzəti xatırlasın. İnsan xatırlamalıdır ki, ötən dəfə qəzəblənəndə özünü necə nəzarətə alıb və sonra necə yaxşı olub. Bu faydalılığı yada salsa, bunu bacarsa, bu, onun qəzəbli haldan çıxmasına çox kömək olacaq. İnsan daha şirin, daha ləzzətli olana meyillidir.

Pis əxlaqlı və daim qəzəbli olan insanlarla ünsiyyətdən fasilə saxlamaq da çox faydalıdır. Çünki, insanın mühütü də insana çox təsir qoyur.

İnsanın iman və etiqad mövzularında ciddi olması da qəzəbi nəzarətə almağa kömək edən amillərdəndir. İnsanın gərəklər qəza və qədəre etiqadı olsun, daxilində təvəkkül ruhiyyəsi olsun. İnsan bəzən ona görə əsəbiləşir, qəzəblənir ki, təvəkkülü yoxdur, qarşılaşdığı vəziyyətlərdə narazıdır. İnsan anlamalıdır ki, ondan asılı olanları edir, qalanında isə Allaha təvəkkül edir, Allaha sığınır.

İnsanda olan bu hal möhkəmləndikcə, onu qəzəblənməkdən qoruyacaq. İnsanlar adətən özündən daha zəif olanlara qəzəblənir. İnsan anlamalıdır ki, özündən zəifə qəzəblənən zaman, daha güclünün ona qəzəblənməsinə yol açır, bunu legitimləşdirir.

Amma bir amil də var ki, hər bir insan daha zəifə qəzəblənən zaman bilməlidir ki, ən böyük, ən qüdrətli olanı qəzəbləndirir. Müdafiəsi olmayana qəzəblənmək – insanı Allahın qəzəbinə aparır.

Qəzəbi nəzarətə almağın faydaları

Digər praktik əhəmiyyətli tövsiyə isə budur ki, insan daim moizə və nəsihət mühitində olsun. Bizim həyatımızda çatmayan ən əsas amillərdən biri budur ki, həyatımızda moizə və nəsihət azdır. Bağçada, məktəbdə, universitetdə bu, yoxdur, iş mühitində yoxdur və s. Səhərdən axşama qədər alınan təhriklər insanı daha çox qəzəbli duruma yönəldir, nəinki əksinə. İnsanın moizə və nəsihət mühiti olmalıdır ki, ən azından bunlar haqqında düşünsün.

Qəzəbi nəzarətə almağın xeyli müsbət faydaları var. Əgər insan öz qəzəbini nəzarətə ala bilsə, Cəhənnəm atəşindən xilas olar. Həzrət İmam Baqir (ə) buyurur: "Hər kim qəzəblənən vaxt özünü ələ ala, Allah Təala onun bədənini Cəhənnəm atəşinə haram edər".

Digər faydası budur ki, o kəsin Qiyamət günündə aramlığı olar. Kim qəzəbini boğsa, Qiyamət günündə üç hədiyyəsi olacaq: imanlılıq, aramlıq, əmin-amanlıq. Həzrət İmam Baqir (ə) buyurur: "Hər kim öz qəzəbini boğsa, bir halda ki, əvəzini çıxma bilərdi, Allah Təala Qiyamət günü onun qəlbini iman, əmin-amanlıq və salamatlıqla doldurur". Əgər istərixə qəlbimiz Qiyamət günündə bunlarla dolsun – gərək qəzəb qüvvəmizi nəzarətə ala.

Qəzəb qüvvəsinin nəzarətə alınmasının digər faydası budur ki, Əhli-Beytin (ə) gözünlərin aydınlığına səbəb olar. İmam Sadiq (ə) öz övladı İmam Baqirə (ə) buyurur: "Heç nə mənim, sənin əsəbilik, qəzəb qüvvənə baş qaldıran zaman səbirlə onu boğman qədər gözü aydınlığına səbəb olmur".

Bizlər qəzəb qüvvəmizi nəzarətə alanda, Əhli-Beytin (ə) gözü aydın olur.

Qəzəb qüvvəsini boğan, Allahın qəzəbindən qorunur. Çünki, biz kiməsə qəzəblənəndə, Allah da bizə qəzəblənir.

Qəzəbini nəzarətə alan, həqiqi iman əhlinin sıralarına daxil olar. Qurani-Kərim möminlərin sifətindən biri kimi qəzəbi nəzarətə almağı təqdim edir. Yəni, insan qəzəbi nəzarətə alan zaman möminlərin sıralarına daxil olar.

Qəzəbin aşkar zərərləri

Qəzəbi nəzarətə almağın faydaları olduğu kimi, qəzəbi öz başına buraxmağın, qəzəblənməyin də dörd zərərini qeyd edək.

Birinci zərəri budur ki, şeytanın (lən) təsirini artırır. Kim qəzəbini boş buraxsa, şeytanın (lən) onun üzərində təsiri artar. Bu təsiri həyatının bütün müstəvilərində görür.

İkinci böyük zərəri budur ki, qəzəb, əlxaqi fəzilətləri insanın həyatından çıxardar. Qəzəb olan yerdə, namaz hüzeni-qəlblə qılınmaz, qəlb qəsavəti artar, əxlaq aradan gedər, təvazökarlıq, dürüstlük aradan gedər. Qəzəb bu qədər dağıdıcı gücə malikdir.

Qəzəb – xarlıq və rüsvayçılığa gətirib çıxardar. Qəzəblənən insan xar olar, zəlil olar, məhv olar.

Qəzəb etimadsızlıq mühitinin yaranmasına səbəb olar. Etimadsızlıq mühiti olan yerdən bütün günahlar qaynaqlana bilər.

Allahım, bizlərə qəzəb qüvvəsini daim nəzarətdə saxlamağı nəsihət et! Allahım, qəzəbin səbəb olduğu günah və xətalardan bizləri amanda saxla! Allahım, aqibətlərimizi xeyirli et! Amin!

Hacı İlqar İbrahimov, *ilahiyatçı-filosof*

ƏYYAMI-FATİMƏ (S.Ə) ƏZADARLIQLARININ HİKMƏTİ

Kainatın ən şərəfli insanı olan Həzrət Muhəmməd (s) ömrünün son anlarında İmam Əliyə (ə) xitab edərək, buyurmuşdu: "Ey Əli! Bil ki, mən o kəsdən razıyam ki, qızım Fatimə (s.ə) ondan razıdır. Mənim Allahım və mələkləri də həmin şəxsdən razı olar. Ey Əli! Vay olsun o kəsə ki, ona zülm edər. Vay olsun o kəsə ki, onun haqqını tapdalayar. Vay olsun o kəsə ki, onun hörmətini aradan aparar. Vay olsun o kəsə ki, evinin qapısını yandırar".

Bəli, Əyyami-Fatimə (s.ə) daxil olur və hər birimiz bu ağır hadisəni yada salan zaman gözlərimiz yaşla və qəhərlə dolur. Mələk qismində olan bu nəcib banu, ömrünün qısa olmasına baxmayaraq, çox işlər görmüşdür.

O, bütün İslam qadınları üçün örnək və nümunə olmuşdur və olacaqdır da.

İki cahan xanımı olan Həzrət Fatimə (s.ə) özündən sonra çox şeyi yadigar qoyub getmişdir. Məsum İmamları (ə), Həzrət Zeynəbi (s.ə), Həzrət Ümmi-Gülsümü (s.ə), "Mushəfi Fatimə" kitabını, iffəti, izzəti, qadın şərəfətini, hicabı, qeyrəti, kamala çatmağın yollarını...

Saymaqla bitməz.

Əhli-Beyt (ə) və Həzrət Zəhra (s.ə) üçün əzadarlıq saxlamaq - həm ictimai və həm də fərdi təsirlərə malikdir. Əhli-Beyt (ə) məktəbinə görə, bu əzadarlıqlar gərək mərifət və agahlıq üzərindən olsun. O əzizlərlə həmdərd olmaq, onların fəzilətlərini, sünətlərini yada salmaq – insanı örnək və nümunə olan insanlara tərəf sövq edər.

O insan ki, bu əza məclislərinə mərifət və agahlıqla daxil olar, ondan xaric olan zaman bu insanların əməllərini həyatında həyata keçirən fəal aşıqlərə çevrilər. Əza məclisləri cəmiyyətin dəyişməsinə səbəb olar. Çünki bu məclislərdə insanlar tərbiyə olunur və bənzərləri dəyişər. Bəndələr səy göstərər ki, Əhli-Beytin (ə) arzularını cəmiyyətdə həyata keçirə bilsinlər.

Ona görə də deyə bilərik ki, bu əza məclislərinin hikməti – İslam dini tərəfindən təqdim olunmuş örnək üzərindən cəmiyyətin qurulmasıdır.

Biz də Xanımın (s.ə) əza məclislərini bərpa edək və onun müsibətinə göz yaşını tökək. Xanımın (s.ə) fəzilətlərini, xütbələrini, nurani kəlamlarını, nəsihətlərini yada salağ və onlardan bəhrələmək.

UNUTMA!

UNUTMA!

TƏK NAMAZLA ALLAHIN HÜZURUNDA OLUNMUR?

Sahibkar işçinin haqqını yeyərkən,
Məmur qohumbazlıq, ayrıseçkilik edərkən,
Satıcı müştərini aldatarkən bəs kimin hüzurunda?

*Məgər bilmir ki,
Allah (onun bütün
aməllərini) görür?!*
(Ələq surəsi, 14)

UNUTMA!

TƏK NAMAZLA ALLAHIN RAZILIĞI QAZANILMIR!

Ehtiyacları yoxsula yardım edilməkdə,
Yetimin qayğısına qalınmaqda,
Validəyə qulluq olunmaqda,
insanlara şəfəqli davranışda,
bütün canlılara sevgidədir Allahın razılığı.

*Allah yaxşı iş
görənləri sevar!*
(Ali-İmran surəsi, 148)

UNUTMA!

TƏK KƏLİMƏYİ ŞƏHADƏT GƏTİRMƏKLƏ MÜSƏLMAN OLUNMUR!

Müsəlman özü, sözü, əməli və qəlbi düz olandır,
Müsəlman əxlaqlı, ədəbli və rəffarı gözəl olandır.

*Hiz. Məhəmməd Peyğəmbər:
"Müsəlman o kəsidir ki, başqa müsəlmanlar onun
alından və dilindən amanda olarlar".*

UNUTMA!

TƏK ŞƏRAB İÇMƏK, DONUZ ƏTİ YEMƏK HARAM DEYİL!

Qulun haqqını yemək, haram yolla əldə olan qazanc,
fəqirin haqqı verilməyən, xums və zəkati çıxılmayan
maldan istifadə də haramdır.

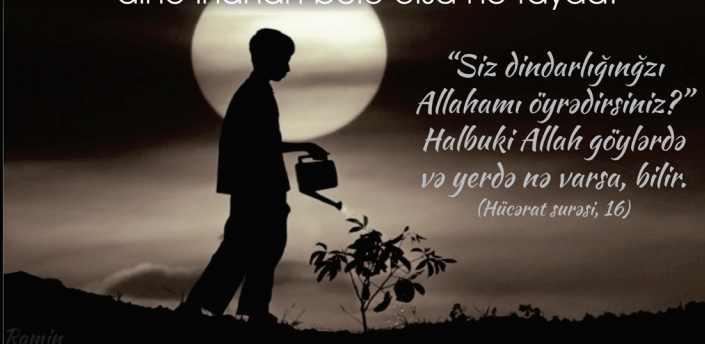
*Bir-birinizin mallarını
haqsız yerə yeməyin*
(Nisa surəsi, 29)

UNUTMA!

TƏK DİNDARLIQLA ÜSTÜN İNSAN OLUNMUR!

Elm və bilgisiz, insanlara yararsız,
sevgisiz, ədalətsiz və rəhmsiz
dinə inanan belə olsa nə fayda!

*"Siz dindarlığınızı
Allahamı öyrədirsiniz?"
Halbuki Allah göylərdə
və yerdə nə varsa, bilir.*
(Hüccərat surəsi, 16)

Ramin

